ეროვნული ბიბლიოთეკა

№ 2637
სამშაბათი,
12 ოქტომბერი

ცნობის ფურცელი

№ 2637
სამშაბათი,
12 ოქტომბერი

გაზეთის ღირს: წელიწადში—6 მ., თვეში უდამატებოთ—50 კ. დამატებით—75 კ.; ნომერი—3 კ., დამატებით—5 კ. ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი „პეტიტით“ პირველ გვერდზე—10 კ., მეოთხეზე—5 კ. ხელის-მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება: „ცნობის ფურც.“ რედაქციის კონტორაში ვანქის დიდ ქუჩაზე, № 27 განცხადებანი რუსეთიდან და საზღვარ-გარეთიდან მიიღება ლ. და გ. მეტცელისა და კომპ. განცხადებათა კონტორებში მოსკოვში და პეტერბურგში.

ყოველ-დღიური გამოცემა
1896—1904

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—დასაბეჭდი წერილები რედაქციის სახელობაზე უნდა გამოიგზავნოს.—პირდაპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა, შუადღის 11—1-ლ საათამდე.—დაუბეჭდავს მცირე წერილებს და კორესპონდენციებს რედაქცია არ ინახავს; ხოლო ვრცელი წერილები ინახება ერთი თვის განმავლობაში.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, въ редакцію „Цнобисъ-Пурцели“-„Моамбе“. ტელეფონი № 373.

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების გამგეობა, ქართულ წარმოდგენების ამხანაგობის გამგეობა და ქართულ დასის მსახიობნი ამით აუწყებენ საზოგადოებას, რომ 13 ოქტომბერს, ოთხშაბათს, დილის 12 საათზე კალოუბნის ეკლესიაში დანიშნულია პანაშვიდი ქართულის თეატრის დამფუძნებელის

თავ. გიორგი ერისთავის

სულის მოსახსენებლად. (1—უ—1)

სამშაბათს, 12 ოქტომბერს, დილის 10 საათზე, ქუთაისში, სომეხ-გრიგორიანთა ეკლესიაში გადახდილ იქნება ორმოცის წირვა და პანაშვიდი უდროვოთ გარდაცვალებულის

ლევან იოსების ძის მირიანაშვილის

სულის მოსახსენებლად, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ განსვენებულის მამა იოსებ მირიანის ძე მირიანაშვილი შვილებითურთ. (1—1)

ქართული წარმოდგენა. სახაზინო თეატრი.

ოთხშაბათს, 13 ოქტომბერს, 1904 წ. ქართულ დრამატიულ დასის მიერ **სეზონის დასაწყებად და სახსოვრად გიორგი ერისთავისა**, რომლის გარდაცვალებიდანაც 40 წელიწადი შესრულდა, წარმოდგენილი იქნება განსვენებულის პიესები (თითო მოქმედება)

გაყრა, ძუნწი და დავა.

დასასრულ **სადღესასწაულო აპოთეოზი**

მონაწილეობას მიიღებს მთელი დასი. დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

მორიგი რეჟისორი **ვ. აბაშიძე.** **დირექცია ამხანაგობისა.**

შემდეგი წარმოდგენა სახაზინო თეატრში 20 ოქტომბერს. წარმოდგენილი იქნება შექსპირის ტრაგედია „იულიუს კეისარი“. (2—1)

სახაზინო თეატრი. ანტრეპრიზა საიმპერ. თეატრის არტ. ლ. დ. დონსკოისა.

სამშაბათს, 12 ოქტომბერს 1904 წელს

წარმოდგენილი იქნება **„ЦАРСКАЯ НЕВЕСТА“** ოპერა 4 მოქ., მუს. რიმსკი-კორსაკოვისა.

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნნი: ანტონოვა, დონსკაია-ეიხენვალდ, ვიქშემსკაია, ხარიტონოვა; ბ-ნნი: ბაქენოვი, სიკაჩინსკი, პოლუიანოვი, დემიანენკო, პორუბინოვსკი და დემიტოვი.

კაპელმეისტერი ეიხენვალდი. ფასები ჩვეულებრივია. დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

გამგე ი. ა. კელლერი.

13 ოქტ. ქართული წარმოდგენა, სეზონის დასაწყებად წარმოდგენილი იქნება თითო მოქმედება გ. ერისთავის „გაყრისა“, „ძუნწისა“ და „დავისა“, ბოლოს „აპოთეოზი“.

ტფილისის

კერძო სამკურნალო

მკურნალის დ. ა. გედევანიშვილისა

ავადმყოფებს იღებენ ყოველ დღე.

ექიმნი:

ა. ი. ბალარჯიშვილი.—ბავშვებისა. 9½—10½ ს.

გ. ტ. ბუდიძე.—გულისა, ფილტვისა და ცხვირისა ყოველდღე გარდა კვირისა. 10—11 საათ.

დ. ი. კამოიძე.—საშარდესი ხირურგია და ვენერიული ყოველდღე. 12—1 საათ.

დ. ი, ქიმოჩენი.—ხირურგია 11½—12½ კვირაობით, სამშაბ., და ხუთშაბათ.

ი. ნ. დიასამიძე.—ვენერიული და კანისა 12½—1½ საათამდე.

დ. ა. ზიდიგანიშვილი.—შინაგანი, ნერვებისა და წამლობა ელექტრონით 12—1 ს.

ქალი ექ. ა. ოთხმეზური.—ქალისა და საბავშვო, სამშ., ხუთ. და შაბათ. 12—1 ს.

ვ. ა. ბეტრი.—შინაგანი და ბავშვებისა 1—2 საათ.

დ. ვ. მონენი.—ქალისა, საბებიო და ბავშვებისა და (შემოწმება ძიძებისა) ოთხშაბათ., პარასკ. და კვირაობ. 1—2 საათამდე.

ვ. ს. მუსხელიშვილი.—თვალისა 2—3 საათ ყოველ-დღე გარდა სამშაბ. და კვირისა.

მრ. ვ. ხოჯოდამაძე.—ხირურგია და ორტოპედია: ორშაბათობით, ოთხშაბათ. და პარასკ. 1—3 საათამდე.

საღამოთი:

ნ. ვ. ხოჯოდამაძე.—ხირურგია და ორტოპედია. ორშაბათ. და შაბათ. 5—6 ს.

ტ. ხ. დავიდოვი.—შინაგანი და ბავშვებისა ყოველდღე გარდა კვირისა. 5—6 საათ.

ფასი რჩევისა და დარიგებისა 50 კაპ., საავადმყოფოს აქვს ორი საწოლი სამკურნალოში ავადმყოფთათვის. კრავატები დღეში დარიგებით 1 მან. საზოგადო და ნომერი 5 მან.

ადრესი: კუკია, ველიკოკნიაჟესკის ქუჩა, (კუკიის იადგარ ქვეცხრის სახლი) სახლი აბრამოვისა, № 7. მიხეილის ხიდიდან-კი 34 Б.

ტელეფონი № 274

ქუთაისში, ექიმი

მიხეილ იოანეს ძე ჩხენკელი

მიიღებს შინაგან და ბავშვების ავადმყოფებს, ტფილისის ქუჩა, სამსონ აბდუშელიშვილის სახლი. (30—6—23)

მკურნალი

მიხეილ გედევანიშვილი

იღებს ავადმყოფებს საღამოს 6—7 საათ. წამლობა ელექტრონით.

ყორღანოვის ქ., № 16, საკუთ. სახ., ტელ. 791

კბილის ექიმი

ი. ზ. კანდელაკი

დაბრუნდა და განაახლა კბილის ავადმყოფთა მიღება. მიხაილოვის პროსპექტი, მანველოვის სახლში, № 30. ღიღებს 9—2 ს. და 4—7 ს. (30—293—32)

კბილის ექიმი

ელ. როგანიშვილი

მიიღებს ავადმყოფებს ახალ ბინაზე მუსრანიანთ ქუჩა, № 19, საკუთარი სახლი, ქალაქის სამკურნალოს გვერდზე, დილის 12 საათიდან საღამოს 5 საათამდე. (თვ.—6.—14)

ექიმი

ა. ნ. დიასამიძე

იღებს სიფილისით და ვენერიული სნებით ავადმყოფებს, დილის 9—11-მდე და საღამოს 6—8-მდე ფოსტის პირდაპირ, ბარონის ქუჩა, სახლი მესხიშვილისა. (30—4)

ექიმი

ქ. ნ. თეთრაძე

მიიღებს ავადმყოფებს საღამოს 5—7 საათამდე. სუდებნაია, № 24, აფთიაქის თავზე. (30—332—14)

კბილის ექიმი

იოანე პ. ახალშენიშვილი

(ვლისაბედის ქ., № 38).

იღებს ავადმყოფებს დილის 9—2-ჯისა და საღამოს 5—7 საათამდე. კვირა-უქმობით—10—1-დის.

საარტისტო საზოგადოების შენობაში პირველხარისხოვანი რესტორანი

«ანონსა»

ტფილისი, გოლოვინის პროსპექტი. ყოველ დღე დაუკრავს ცნობილი

რუმინელთა ორკესტრი

დღისით 2-დან 5-მდე, საღამოთი 9-დან 2 ს.-მდე.

სასტუმროს პატრონი **ი. ტ. ბონდარენკო.** (7—346—2)

ტფილისის გუბერნატორი საყოველთაოდ აცხადებს:

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, სამხედრო მინისტრთან შეთანხმებით, მაინიჭა უფლება სამაზრო (საოლქო) და საქალაქო სამხედრო საკრებულოთ დროებითაც არ გაუშვან სახლში და დაუყოვნებლივ გადასცენ სამხედრო უფროსთა განკარგულებაში ის ახლად გაწვეული ჯარის კაცნი, რომელნიც ლოთობას დაიწყებენ და ჯარის გაწვევის დროს წესიერებას დაარღვევენ. იმ პირთაკი, რომელთაც ჯარში გაწვევა ასცდათ და იმათ ნათესავებს, თუ ვინიცობაა ჯარის გაწვევის დროს წესიერება დაარღვიეს, სისხლის სამართალში მისცემენ. გაგზავნიან იმ ადგილიდან, სადაც ჯარის კაცთა გაწვევა სწარმოებს და შეიძლება კიდევაც დააპატიმრონ. აღნიშნული განკარგულება ძალაში შევა მიმდინარე წელს ჯარის გაწვევის დროს.

9 ოქტომბერი, 1904 წელს. (უ. 1—1)

კახეთის მევენახეთა საზოგადოების

„კახეთი“-ს

გამგეობას პატივი აქვს აუწყოს საზოგადოების წევრთ, რომ ამა 1904 წ. 20 ოქტომბერს დანიშნულია **მეორე საგანგებო საზოგადო კრება წევრთა** თელავში, დილის 10 საათზე.

ეს კრება, როგორც მეორე, თანხმად წესდებისა კანონიერად ჩაითვლება, რამდენი წევრიც უნდა დაესწროს მას.

კრებამ უნდა განიხილოს: ახალ განყოფილები გახსნა, წესდების §§ 4 და 5 განმარტება, ორი სარევიზიო წევრის არჩევანი. (3—3)

ექიმი

გ. ი. ტერ-გრიგორიანცი

შინაგანთა, სპეციალისტი გულისა და ბავშვების ავადმყოფობის, რენტგენის სხივის კაბინეტი. დილის 10—11 საათ. და 5—6 საღ. მიხეილის პრ. № 154. ტელეფონი № 825. (90—296—16)

თხზულებანი

ია ეკალაძისა

იყიდება „წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიაში. (5—6.—4)

რუსეთ-იაპონიის ომი

დეპეშები

„რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან“

10 ოქტომბერი

მუკდენი, 8 ოქტომბერი („რეიტერი“). დიდი ბრძოლა შესწყდა 4 ოქტომბერს. რუსების ცენტრისა და აღმოსავლეთის რაზმები ბენსიხუს იქით განაგრძობდნენ ზარბაზნების სროლას ამ სამის დღის წინად. 4 ოქტომბერს ყუმბარები დაუშინეს რუსის დასავლეთ ჯარის მთავარ სადგომს იმ დროს, როდესაც რუსის შტაბმა უკან დაიხია. ყუმბარებმა დააქცია ვაგონი-სამზარეულო და მოჰკლა სამი ცხენი. 5 ოქტომბერს წვიმა მოდიოდა. ორივე ჯარმა ბრძოლა შეაჩერა. რუსის აღმოსავლეთის რაზმმა 6 ოქტომბერს დემონსტრაცია მოახდინა იაპონელების წინააღმდეგ. ამ რაზმის ფრონტზე სროლა არ შეწყვეტილა. ქალაქი ბენსიაპუ, რომელსაც თავ დასხმა მოელოდა, ტაიხეს სამხრეთ ნაპირზეა. იერიშის დროს ამ ქალაქს უთუოდ ვერ დაიცავენ. თუ ასე მოხდა, ორივე ჯარი ერთ ხეობაში იქნება, მდინარის იქით-აქეთ ნაპირებზე. ამ ხეობაში ძლიერი პოზიციებია. უთუოდ მთელ ზამთარს მოწინააღმდეგენი ამ მდგომარეობაში დარჩებიან. იაპონელები კანტი-კუნტად ისვრიან ზარბაზნებს. ეტყობა, იაპონელებს საომარი მასალა შემოაკლდათ. ორი არმია სცდილობს მაშველი ჯარი და აგრეთვე საომარი მასალა მიიღოს. საოცარი სიმხნევე და გამძლეობა გამოიჩინა ჯარმა ბრძოლებში. ეხლა იმასა სცდილობენ, რომ შეავსონ არტილერიის დანაკლისი. როგორც ისმის, რუსებს დაუბრუნებიათ თითქმის ნახევარი იმ ზარბაზნებისა, რომელიც იაპონელებს წაურთმევიათ. ორივე ჯარის კავალერიამ თავი ისახელა ზარბაზნების აღების დროს. მას შემდეგ, რაც რუსებმა თავი მიანებეს გორაკიან ადგილებს მდინარე ხუნხეს ზევით, შეუდგნენ მთებში გზების გაყვანას, ხიდებისა, ტელეგრაფისა და სიმაგრეების გამართვას. ისინი გადავიდნენ მდინარე ხუნხეს ორმაგ ხიდებზე. ხიდი ოთხ სხვა-და-სხვა ადგილას იყო. ასეთი ბრძოლა, როგორც ეხლა იყო, არასოდეს არ მომხდარა. ამ ბრძოლის შემდეგ რუსებმა შეინარჩუნეს საბრძოლველი წრე აღმოსავლეთის ფრონტზე 7 მილისა, ხოლო დასავლეთის 10 მილის მანძილზე. რუსებმა საოცარი წინ-დახედულება და გამბედაობა გამოიჩინეს. ეს გარემოება ამართლებს კუროპატკინის განცხადებას, რომ უკან აღარ დავიხევთო. ძალიან აცივდა. კარავები ვერ იცავს სალდათებს სიცივისაგან. ამის გამო ორი კვირის შემდეგ უთუოდ უნდა იფიქრონ ჯარის საზამთრო სადგომებისათვის.

„პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოსაგან“

10 ოქტომბერი

ხარბინი, 10 ოქტომბერი. რუსის ჯარმა დაიჭირა სახეპუ. მარჯვენა ფრთაზე რუსთა საკავალერიო რაზმები წინ წავიდნენ. მუკდენიდან ელიან იაპონელ ტყვეებსა და დაჭრილებს. უნდა მოიტანონ აგრეთვე იაპონელთაგან წართმეული ზარბაზნები. ბრძოლის ველზე ცივი დარი დგას, ქარი უბერავს; ხარბინში თოვლია.

ჩიფუ, 10 ოქტომბერი. დალნიში მოიყვანეს პორტ-არტურთან დატყვევებული 200 რუსი. 11 ოქტომბრისათვის იაპონელები პორტ-არტურის სიმაგრეების საერთო შტურმს ამზადებენ.

ბერლინი, 10 ოქტომბერი. „კელნიშე ცაიტუნგ“-ის სამხედრო მიმომხილველი ამბობს: რუსთა და იაპონელთა ჯარი ისე ახლოს დგას ერთმანერთზე, რომ ბრძოლა აუცილებელიაო. „ლოკალ ანცაიგერ“-ში დაბეჭდილია მუკდენიდან 8 ოქტომბერს გამოგზავნილი დეპეშა: „ბოლო დროს მომხდარ ბრძოლებს ის შედეგი მოჰყვა, რომ იაპონელებმა ვერ მოახერხეს რუსის მარჯვენა ფრთის შემოვლა. რუსთა აღმოსავლეთის რაზმები გამოვიდნენ საშიშარ მდგომარეობიდან, რომელშიაც დროებით იყვნენ ჩავარდნილნი. იაპონელებმა, თავის მხრივ, დრო მოიგეს, და რუსები ეხლა ასე ადვილად ვეღარ მოიმწყვდევენ შუაში იაპონელების ჯარსაო. „სოპკა“-ს ნოძუს ჯარი იცავდა. დიდი სისხლის ღვრა და ხელ-ჩართული ბრძოლა მოხდა. რუს-იაპონელები ისე აირივნენ ერთმანეთში, რომ მათი გარჩევა ძნელი იყო. ნაშუადღევს კუროპატკინმა დაათვალიერა „სოპკა“, რომელიც მოკლულთა გვამებით იყო მოფენილი: მებრძოლნი ერთმანერთს შეჰკდომოდნენ და მათი გვამები ერთმანეთს ჩაჭიდილნი დარჩნენ. ვინც დაიჭრა, მძიმედაა დაჭრილი, რადგან უმთავრესად ხიშტებით იბრძოდნენ. გამწვავებულმა ბრძოლამ, სულიერმა მღელვარებამ და აუტანელმა გაჭირვებამ რუსის ჯარში სულით ავადმყოფობა გამოიწვია. რუსის არმია მეტად კარგ გუნებაზეა. ყველას მტკიცედ სჯერა, რომ ომს სასახელოდ დაასრულებენ. ტყვედ წამოყვანილ იაპონელ უნტერ-აფიცერის სიტყვით, უკანასკნელ ბრძოლაში მოკლულ იქნა გენერალი კუროკი. ეს ამბავი ჯერ-ჯერობით არა მართლდება. იაპონელები ამ ჟამად მუნდირზე წამოსასხამს „ხაკი“-ს ატარებენ. როგორც სჩანს, იმათ ჯერ-ჯერობით თბილი ტანისამოსი არა აქვთ. რუსებს უჭირავთ ადგილები შახეს გაყოლებით შახეპუმდის. მიღებულ ცნობებით, რუსებმა უბრძოლველად დაიჭირეს ვაფუნლინის უღელ-ტეხილი და დალინის ხეობა.

(დამის დეპეშები იხ. მე-4 გვერდზე)

ჟურნალ-გაზეთებიდან

გენ. კუროპატკინის გალაშქრება. რუსეთში, თუ საზღვარ-გარედ უმეტესობა ჰფიქრობდა, გენ. კუროპატკინი მუკდენიდან ნელ-ნელა ხარბინისაკენ დაიხევს, ეხლაც ისე მოიქცევა, როგორც აქამდე იქცეოდაო: იაპონელებს დაუხვდება, პატარა ხანს შეაყენებს და ჩრდილოეთისაკენ წავაო. ამის მაგივრად, გენ. კუროპატკინმა 19 სექტემბერს თავისი ცნობილი ბძანება გამოსცა და 22 სექტემბერს უცებ სამხრეთისაკენ გაილაშქრა. ამ ბძანებამა და მოულოდნელმა გალაშქრებამ ბევრნი გააკვირვა და საზოგადოებაში, თუ პრესაში დიდი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია. ჩვენ მოხსენებული გვქონდა ინგლისურ პრესის აზრი, ეხლა ვნახოთ, როგორ შეხვდა ამ საქმეს გერმანულმა პრესამ. ჯერ თუ გერმანულ პრესას დაუჯდა ჭკუაში გენ. კუროპატკინის ბრძანება და გალაშქრება პორტ არტურის დასახსნელად. აი, მაგალითად, რასა სწერდა ერთი გამოჩენილი გერმანელი აფიცერი გაზ. „ბერლინერ ტაგებლატ“-ში: როცა გაიგეს, რომ რუსის სარდლის ბძანება ჯარს ექვსის დღის წინად წაუკითხეს და მთელ ქვეყნიერობას გააგებინესო,—გერმანიაში ყველამ თავი გადააქნია. რასაკვირველია მარშალმა ოიამამაც მაშინვე გაიგო გენ. კუროპატკინის განზრახვა და დასახვედრად მოემზადა. რუსის სარდალი აქამდე სულ გაჩუმებული იყო და აქ-კი უცებ ხმა ამოიღო; დიდებული ჩუმი სარდალი მოლტკე არას დროს არ მოიქცეოდა ასე. სამხედრო მოქმედება ჩუმი უნდა იყოს და საქმით უნდა ლაპარაკობდეს, და არა სიტყვით; აქამდე გენ. კუროპატკინსაც ესმოდა ესა, და თავის პლანსა და განზრახვას არავის არ უმჟღავნებდა, ეხლა-კი უცებ, მოულოდნელად ხმა ამოიღო და იაპონელებზე იერიშის მიტანა მოინდომა, რით უნდა ავხსნათ ეს ცვლილება?.. არა მგონია, გენ. კუროპატკინს ეხლანდელი გალაშქრება თავის ჭკუით ეთავოს; ალბად, ეს ახალი პლანი ისეთს პირს ეკუთვნის, რომ გენ. კუროპატკინს თავი უნდა დაეხარა და უმაღლესი სურვილი შეესრულებინა.

გერმანელ სამხედრო მიმომხილველების უმეტესობაც ამავ თვალით უყურებს საქმეს და ამტკიცებს, ალბად, გენ. კუროპატკინს ნაბძანები ჰქონდა სამხრეთისაკენ გალაშქრებაო.

ამერიკულ გაზ. „ნიუ-იორკ ჰერალდ“-ის კორესპონდენტი ირწმუნება, გენ. კუროპატკინმა თითონ მოინდომა სამხრეთისაკენ გალაშქრებაო. რუსის სარდალი ნამესტნიკ ალექსეევს ეთათბირა და თავისი სამხედრო პლანი გაუზიარა; ნამესტნიკს ჭკუაში მოუვიდა ეს პლანი და მაშინვე დეპეშა გაგზავნა პეტერბურგში; იქაც მოიწონეს გენ. კუროპატკინის ახალი პლანი და რუსის არმიამ სამხრეთისაკენ გაილაშქრა. კორესპონდენტი უმატებს: 16 სექტემბერს მუკდენში თავად რაჭიელმა მეტად მნიშვნელოვანი დეპეშები მოიტანა გენ. სტესელისაგან. ამ დეპეშებმა ისე იმოქმედეს გენ. კუროპატკინზე, რომ უკან დახევა უცებ შეაყენა და 19 სექტემბერს ბძანება გასცა, წინ უნდა გავილაშქროთ პორტ არტურის დასახსნელადაო. აქედან სჩანს, რომ პორტ-არტური დიდ განსაცდელში უნდა იყოსო. („რ. ლ.“).

„ნოვოსტი დნია“-ს სამხედრო მიმომხილველი ბ-ნი პ. კ-ც ამტკიცებს, გენ. კუროპატკინი თავის ნებით გაილაშქრებდა სამხრეთისაკენ და არა პეტერბურგიდან მიღებულ ბძანებითაო. ბ-ნი პ. კ. სწერს: „მანჯურიაში ამ ჟამად მეტად დიდი ამბები ხდება; იაპონელებისა და რუსის ჯარი გამძვინვარებულნი ებრძვიან ერთმანეთს და ამ ბრძოლას დიდი გავლენა ექნება სამხედრო მოქმედების ვითარებაზე. ამიტომ რუსეთში ყველა გატაცებით ჰკითხულობს, თავისი პლანი ასე უცებ რად შესცვალა გენ. კუროპატკინმა, თითონვე რად გაილაშქრა და იერიში რად მიიტანა იაპონელებზეო. სწორე ოფიციალურ ცნობებსაც სულ არ აცხადებენ და ამიტომ ყველა თავის ჭკუით აზდა-უზდად სჯის და ლაპარაკობს რუსის არმიის გალაშქრებაზე. ყველა თითქმის ერთხმად გაიძახის: მანჯურიის არმიას პეტერბურგიდან გადაჭრით უბძანეს, ნურაფერს ნუღარ დაზოგავთ, დაუყოვნებლივ გაბედვით წინ გაილაშქრეთ და იაპონელებზე იერიში მიიტანეთო. ეს ცნობა, ჩემის აზრით, ყურადღების ღირსი არ არის; გენ. კუროპატკინს თითონ რომ არა ნდომებოდა, სხვა არავინ უბძანებდა გალაშქრებას და იერიშის მიტანას. ჩემის აზრით, რუსის არმიის წინ გალაშქრება უმთავრესად ორმა მიზეზმა გამოიწვია. პირველი—ქალ. მუკდენი მანჯურიის სატახტო ქალაქია და მთელ ჩინეთს წმინდა ქალაქად მიაჩნია. ამიტომ მუკდენს მეტად დიდი პოლიტიკური მნიშვნელობა აქვს. ერთი სხვაგნებური გაზეთი სწერდა: როცა მუკდენს აიღებენ, იაპონელები იტყვიან: ჩვენი საქმე გავათავეთ, რუსის ჯარი სამხრეთ მანჯურიიდან მთლად განვდევნეთ და ეხლა დიდმა სახელმწიფოებმა თითონ იციანო. იაპონიის მთავრობა ნოტას დასწერს, ყველაფერს რიგზე ასწერს, აჰხსნის, თუ რისთვის მიეშველა ჩინეთს და ამ ნოტით მეზობელ სახელმწიფოების თანაგრძნობას მოიპოვებს. მუკდენის აღებამ იქნება უძრავი ჩინეთიც-კი შეძრას და აღელვოს, მით უმეტეს რომ იაპონელები წმინდა ქალაქსა და მთელ სამხრეთ მანჯურიას, აიღებენ თუ არა, მაშინვე ჩინეთს დაუბრუნებენ. ამიტომ გენ. კუროპატკინი ეხლა ძალზე ცდილობს, იაპონელები შეაყენოს და მუკდენი ხელში არ ჩაუგდოს. გალაშქრების მეორე უმთავრესი მიზეზი ჩემის, აზრით—პორტ-არტური იყო. გენ. კუროპატკინის ბძანებაში ცხადად იყო ნათქვამი: „ყველამ კარგად შეიგნეს და შეისმინეს, რომ რუსეთს ძლიერ სჭირია გამარჯვება, ნამეტნავად გახსოვდეთ, რომ ეს გამარჯვება ეხლა უფრო საჭიროა: ჩვენ ძმებს პორტ-არტურში საჩქაროდ უნდა მივეშველნეთ“... ნუ დაგვავიწყდებათ აგრეთვე, რომ გენ. სტესელმა მოახსენა ხელმწიფეს: 18 სექტემბერს იაპონელებმა ჩრდილოეთ მხარეს ახალი ზარბაზნები დადგეს და უფრო ბეჯითად უშენენ ყუმბარებსაო; ციხის შუაგულს ზარბაზანი დაუშინეს და საალყე ზარბაზნების ახალი ბატარეები დადგესო. „დღე დღე უფრო ძლიერ უშენენ ზარბაზანს ციხესო“,—სწერდა გენ. სტესელი. აქედან სჩანს, რომ 20 სექტემბრის შემდეგ პორტ-არტურის მეციხოვნე ჯარი უფრო დიდ გაჭირვებაში ჩავარდნილა, ვიდრე მანამდე იყო; ამიტომ გენ. კუროპატკინმა პორტ-არტურის დახსნა მოინდომა. რასაკვირველია, რუსის არმია ხელად ვერ ჩავიდოდა კვანტუნის ნახევარ კუნძულზე და პორტ-არტურს მალე ვერ დაიხსნიდა; ჯერ უბრძოლველად, დაუბრკოლებლივ რომ წავიდეს, 2 თვეზე ადრე ვერ ჩავა პორტ-არტურს, მაგრამ რუსის არმიას რომ იაპონელები დაემარცხებინა ლიაოიანთან, პორტ-არტურს, უეჭველია, გაჭირვება შეუმსუბუქდებოდა: გენ. ნოგის არმია ისე ვეღარ შეავიწროებდა და საქმეს ვეღარ გაუჭირვებდა მეციხოვნე ჯარს-

იქნება სხვა მიზეზებიც იყო, მაგრამ ჩემის აზრით, უმთავრესი მიზეზი ეს ორი იყო.

ამბობენ, გენ. კუროპატკინმა გილაშქრების წინ გამოსცა თავისი ბძანება, იაპონელებმა რუსების განზრახვა დროზე შეიტყეს და ხელად მოემზადნენ დასახვედრადაო. არც ეს საყვედური ყურადღების ღირსი. მართალია გენ. კუროპატკინმა 19 სექტემბერს დასწერა თავისი ბძანება, მაგრამ ჯარს მხოლოდ 22 სექტემბერს წაუკითხა, იმ დროს როცა სამხრეთისაკენ გაისტუმრა. 22 სექტემბერს რუსის მოწინავე ჯარი ჩანიუპუზასა და იანტაის უახლოვდებოდა. გაზეთებში ხომ უფრო გვიან, მხოლოდ 26 სექტემბერს, დაიბეჭდა ეს ბძანება“...

მართალია რუსის ჯარის წინ გალაშქრება მარცხით დასრულდა, მაგრამ ეს იაპონელების გამჭრიახობისა და მოხერხების ბრალი იყო. გენ. კუროპატკინის ბძანება აქ არაფერ შუაშია... როგორც ვიცით, „რუსკია ვედ.“-ის მიმომხილველი სწერდა: რუსის არმიის წინ გალაშქრება ტყუილად უკვირს ბევრსაო. ეს პირველი გალაშქრება როდია. გენ. კუროპატკინმა ეს მეხუთედ გაილაშქრა წინ და, როგორც ყოველთვის, ეს მეხუთე წინ წასვლაც უკან დახევით დასრულდაო...

ბრძოლა იანტაისთან და მდ. შახეზე. „რუსკია ვედომოსტი“-ს სამხედრო მიმომხილველი ბ-ნი ს. კ. სწერს: დამატებით ცნობებიდან სჩანს, რომ 1 ოქტომბერს რუსის დასავლეთის რაზმს უფრო ძნელი დღე გამოუვლია, ვიდრე აქამდე გვეგონა. რუსის არმიის მარჯვენა ფრთაზე რკინის გზის დასავლეთით, იაპონელები დილიდანვე ფეხ და ფეხ მიჰყვნენ პოლკოვნიკ სტახოვიჩის რაზმს და რუსის ჯარს ერთსა და იმავე დროს ფრონტიდანაც (წინიდან, შუბლიდან) დაეცნენ და მარჯვენა ფრთასაც გვერდიდან მოუარეს. რუსები, ეტყობა, არ ელოდნენ ამ იერიშს და უკან დაიხიეს. გენ. კუროპატკინი სწერდა: „რუსის ჯარს დიდი გაჭირვება დაადგაო“. მართლაც და იაპონელებმა ამ დროს სოფ. კუანლიანზუ დაიჭირეს და მდინარე ხუნხეზე გადებულ ძველ რკინის ხიდს 11 ვერსის მანძილზე მიუახლოვდნენ. კიდევ ცოტაც რომ გაევლოთ, იაპონელების არტილერია ზარბაზანს დაუშენდა ამ ხიდსაც და რკინის გზის სადგურ ხუიატუნსაც, სადაც რუსის არმიის შტაბი იდგა; მაშინ რუსებს იაპონელების ყუმბარის ქვეშ უნდა დაეხიათ მუკდენისაკენ. ამ განსაცდელიდან რუსის ჯარი ეპიფანისა და იუხნოვის პოლკებმა (მე 6 კორპუსის, მე-55 დივიზიის მე-2 ბრიგადა) დაიხსნეს. ამ პოლკებმა იერიში მიიტანეს იაპონელებზე და რამდენიმე სოფელი დაიჭირეს მდ. შახემდე. იაპონელებმა ორსავე პოლკს საშინლად დააყარეს ყუმბარა, 24 რუსის ზარბაზანი გააჩუმეს და არტილერისტები სულ გაუწყვიტეს. მაგრამ საღამო ხანზე რუსებმა ზარბაზნების წაღება მაინც მოასწრეს და იაპონელები მარჯვენა ფრთიდან მოიშორეს. რუსის დასავლეთ რაზმის შუა ჯარში უფრო ცუდად წავიდა საქმე. შუა ჯარს სოფ. შახეპუსთან ეჭირა პოზიციები, მდ. შახეს სამხრეთით. 30 სექტემბერს ღამით გენ. ოკუმ მე-10 კორპუსის შუა ჯარი გაარღვია, სოფ. შახეპუ დაიჭირა და რუსებს 24 ზარბაზანი წაართო. გენ. გერშელმანმა მე-9 ქვეითა დივიზიით სამჯერ მიიტანა იერიში იაპონელებზე, მაგრამ ვერა დააკლო-რა. მერე მე-22 დივიზიამ ხელ-ახლად აიღო სოფ. შახეპუ, მაგრამ 24 ზარბაზანი მაინც ვეღარ დაიბრუნა,—იაპონელებს წაეღოთ. საღამოს რუსის ჯარმა მდ. შახეს მარჯვენა მხარეს პოზიციები დასცალა და წყალ-გაღმა, შახეს მარცხენა ნაპირას, მარჯვენა ფრთის გასწვრივ დადგა, ესე იგი მდ. შახიდან 2 ვერსტის მანძილზე. უკან დახევის დროს რუსებმა მდ. შახეზე ხიდები დასწვეს. იაპონელები კვალ-და-კვალ მისდევდნენ და ზარბაზანს უშენდნენ რუსის პოლკებს. 2 ოქტომბერს გენ. ოკუს არმიის მარცხენა ფრთა მდ. შახეს გაღმა იდგა სოფ. ჩანლანპუსა და ლინშიპუსთან, ცენტრი (შუა ჯარი) მდ. შახეს სამხრეთ ნაპირას მანდარინის გზამდე და მარჯვენა ფრთა შახეპუს აღმოსავლეთით, გენ. ნოძუს არმია ცოტა უკან იდგა მდ. შახეს პირად ბანიუპუზა—მუკდენის გზამდე, ასე რომ 1 ოქტომბერს იაპონელების არმიებმა ცოტა აღმოსავლეთისაკენ მიიწიეს. აქედან სჩანს, რომ იაპონელებმა პლანი შესცვალეს: რუსის არმიის მარჯვენა ფრთიდან შემოვლას და რკინის გზიდან აღმოსავლეთისაკენ მიწევას აღარ უპირობენ. მაინც, ეხლა, რაკი რუსის ჯარი მდ. ხუნხეს მიუახლოვდა და მარჯვენა ფრთა ზედ ხუნხეს ნაპირზე დადგა, ამ ფრთიდან შემოვლა შეუძლებელი გახდა. თუ იაპონელებს რუსის არმიის მარჯვენა ფრთიდან შემოვლა სწადიათ, 3 ან 4 დივიზია ხუნხეს გაღმა უნდა გადაიყვანონ სადმე ჩანტანს ზემოთ და პირდაპირ მუკდენისაკენ გაგზავნონ. ეს რაზმი ორ დღეს მივიდოდა მუკდენთან და რუსის არმიას ტელინის გზას მოუჭრიდა. მაგრამ არა მგონია, რომ მარშალ ოიამას ამდენ ჯარის გაგზავნა შეეძლოს ხუნხეს გაღმა, 50 ათას კაცი რომ გაღმა გაიყვანოს, გამოღმა დააკლდება ჯარი და მდ. შახეს პირს ვეღარ შეინარჩუნებს. სექტემბრის ნახევრამდე იაპონელებს ხუნხეს მარჯვენა ნაპირს მხოლოდ 10 ათასი კაცი ჰყავდათ მუკდენიდან 50—70 ვერსტის მანძილზე, სამხრეთ-დასავლეთით.

რა ხდებოდა მდ. შახეს პირად 2 ოქტომბერს, ჯერ სწორედ არ ვიცით. ვიცით მხოლოდ, რომ 1 ოქტომბერს ღამით იაპონელების არმიამ შეისვენა და მდ. შახეზე ხიდი გასდო. დილით იაპონელებმა რუსის მოწინავე რაზმებს უკან დაახევინეს და მდ. შახეში გავიდნენ. ამავე დროს იაპონელებმა დასავლეთიდან დიდი ჯარი გადაიყვანეს რკინის გზის აღმოსავლეთით, ესე იგი გენ. ოკუს არმიიდან გენ. ნოძუს არმიაში. 2 ოქტომბერს რუსის ჯარმა მდ. შახეზე პოზიციები შეინარჩუნა, ზოგან იერიშიც მიიტანა იაპონელებზე და ერთ ადგილას 11 ზარბაზანი და 1 ტყვის მტყორცნელიც წაართვა, მაგრამ 3 ოქტომბერს, როგორც „ნოვოე ვრემია“-ს კორესპონდენტი იუწყებოდა, რუსის ჯარი უკან იხევს მუკდენისაკენ. „როიტერის სააგენტო“-ს კორესპონდენტიც ამასვე იუწყებოდა მუკდენიდან: 3 ოქტომბერს მუკდენის ველი უკან მიმავალ რუსის ჯარით გაივსოო. მარშალ ოიამას ოფიციალურ მოხსენებაში ეწერა: 3 ოქტომბერს იაპონელებმა გაიმარჯვეს და გენ. ოკუს არმიის მარცხენა ფრთამ მდ. ხუნხეს მარცხენა ნაპირს მიაღწიაო. მაშ 3 ოქტომბერს იაპონელები მუკდენის ახლო მდ. ხუნხეს ნაპირას დამდგარან. („რ. ვ.“).

ახალი ამბავი

◆ გუშინ, 11 ოქტომბერს, ქალაქის საბჭოში მოხდა არჩევნები ტფილისის ქალაქის მოურავისა. ყუთი დაიდგა ბაბოვმა და ვერმიშევმა. ვერმიშევს ამოუვიდა 45 თეთრი და 27 შავი. ბაბოვს—26 თეთრი და 46 შავი. ამ რიგად ხმის უმეტესობით არჩეულ იქმნა ვერმიშევი.

◆ ოფიციალურის ცნობებით, 8 ოქტომბერს **ბაქოში ხოლერით ავად გამხდარა 5**, გარდაცვლილა 2 კაცი.

◆ გუშინ-წინ ტფილისის გუბერნატორმა მოწერილობანი დაუგზავნა გუბერნიის ქალაქის გამგეობებს, მაზრის უფროსებს, მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლებს, მომრიგებელ შუამავლებს და სამაზრო ქალაქების მამასახლისებს და მოსთხოვა დაწვრილებითი ცნობები წარუდგინონ იმ ჯარის კაცთა და სახლობათა შესახებ, რომელნიც **ომში არიან გაგზავნილნი** და რომელთა სახლობანიც ამა თუ იმ საზოგადო დაწესებულებათა მზრუნველობის ქვეშ იმყოფებიან. საჭიროა ცნობები იმის შესახებ, თუ რამდენი ბავშვი ჰყავს ჯარის კაცს, რა შეძლების პატრონია და სხვ. უნდა შეიკრიბოს ცნობები იმ ჯარის კაცთა სახლობების შესახებაც, რომელნიც გაწვეულნი არიან ომში გასაგზავნად ან ადგილობრივ სამსახურში.

◆ ტფილისის სახაზინო პალატამ შეატყობინა მოქალაქეთა გამგეობას, რომ უმაღლესის **მანიფესტის ძალით**, ტფილისის მოქალაქეებს ეპატიებათ სახაზინო და საკომლო გადასახადების ის ნედოიმკები, რომელიც მოქალაქეებზე ითვლებოდა 1904 წლის პირველ იანვრამდე და რომელიც არ გადაუხდიათ ამ წლის 30 ივლისამდე. ყოფილ საგუბერნიო საერობო გადასახადის ნედოიმკები მოქალაქეებს არ ეპატიებათ. მოქალაქეთა გამგეობის გამოანგარიშებით, ნაპატიები სულ 29,674 მან. 42 კაპ. მოქალაქეთა გამგეობამ დაავალა რწმუნებულებს, განუმარტონ მცხოვრებთ, რომ მათ შეუძლიათ ცნობები ნაპატიევი ფულის შესახებ მიიღონ გამგეობაში.

◆ 9 ოქტომბერს 7 პედაგოგის თანდასწრებით მოხდა ტფილისის **მოქალაქეთა რწმუნებულების** სასკოლო კომისიის სხდომა. კომისიამ დაადგინა, მემკვიდრე ცესარევიჩის სახელობაზე განზრახული სკოლა ერთ კლასიანი იყოს ორის განყოფილებით და ოთხის წლის კურსით. სკოლას შესანახად დასჭირდება წელიწადში 5000 მან.

◆ პეტერბურგის უნივერსიტეტის რექტორმა სთხოვა „ქ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ გამგეობას 4 თვით დაუთმოს უნივერსიტეტის **პროფესორს ნ. ი. მარს** ხელთნაწერი № 312 „სიტყვის ღება ურიათა“ სამეცნიერო შრომისათვის გამოსაყენებლად.

◆ როგორც ვწერდით, მიწათ-მოქმედების დეპარტამენტს შეუმუშავებია ახალი პროექტი **საფილოქსერო კანონისა**. დეპარტამენტმა პროექტის ერთი ცალი კავკასიის საფილოქსერო კომიტეტს გაუგზავნა და სთხოვა, 15 ოქტომბრამდე წარუდგინოს პროექტის შესახებ თავისი მოსაზრებანი. საფილოქსერო კომიტეტი ამ პროექტს დღეს, 12 ოქტომბერს განიხილავს.

◆ **უსინათლოთათვის მზრუნველ** საზოგადოების კავკასიის განყოფილებამ გუშინ სთხოვა ქალაქის საბჭოს, ყოველ წლიწადს შემწეობა აღმოუჩინოს ფულითა და წამლებით. განყოფილებას თითქმის ყველა ქალაქში თვალის სამკურნალოები აქვს და თვითმართველობისაგან შემწეობაც ეძლევა.

◆ დღეს, 12 ოქტომბერს, **იმიერ ბაიკალის რკინის გზაზე** მიდის ამიერ-კავკასიის რკინის გზიდან გაგზავნილი 12 კაცი. თორმეტივე სადგურის უფროსის თანაშემწეა. ამას გარდა ამ ცოტა ხანში უნდა გაიგზავნოს სამი მაშინისტის თანაშემწე და სამიც კაზეგარი.

როგორც ქსანკის სადგურიდან გვატყობინებენ, 10 ოქტომბერს, დილის $6^1/_2$ საათზე **გადამწვარა საქონლის საწყობი**. კაცებს უბედურება არა შემთხვევიათ-რა. მიზეზი ცეცხლის გაჩენისა ვერ გაიგეს.

ამიერ-კავკასიის რკინის გზის სახელოსნოებიდან **მანჯურიის რკინის გზისათვის** დაუბარებიათ ოცი ხარატი.

◆ განსვენებულ სტეფანე ზუბალაშვილის ძმებმა ლევან, პეტრე და იაკობმა თავიანთის ხარჯით **ერთი ხელი ტანისამოსი** შეუკერეს კათოლიკეთა ეკკლესიის სამრევლო სასწავლებლის ყველა მოსწავლეთ. იმათივე მინდობილობით თავ. ჰ. ი. თუმანიშვილმა დაურიგა ყოველ მოსწავლეთ თითო მანეთი, აგრეთვე უხვად დააჯილდოვა მასწავლებელნი შრომისათვის.

◆ როგორც ტფილისის პოლიცმეისტერის ანგარიშიდან სჩანს, **ტფილისში 28 წიგნთ სავაჭრო** ყოფილა, 8 ბიბლიოთეკა-სამკითხველო, 18 სტამბა, 6 ლიტოგრაფია და 3 ფოტოტიპიის ქარხანა.

◆ ზაქათალის ოლქის უფროსმა აცნობა კავკასიის სამოქალაქო საბეითალო გამგეობას, რადგან ზაქათალის ოლქში ძლიერ მძვინვარებს ამ ჟამად **საქონლის ჭირი** და საპოლიციო დარაჯები კი ცოტანი არიან და რაც არიან, ისინიც ყაჩაღთა დევნას უნდებიან, გთხოვთ განკარგულება მოახდინოთ, კავკასიის სხვა გუბერნიებიდან გამომიგზავნონ საპოლიციო საერობო დარაჯებიო. თანახმად ამ თხოვნისა, გამგეობის უფროსმა გუშინ ამის შესახებ შუამდგომლობა აღძრა გუბერნატორის წინაშე.

◆ **ჯავახეთში წელს მოსავალი**, როგორც გვატყობინებენ, შედარებით ცუდია. მიზეზი სეტყვა და მინდვრის თაგვი ყოფილა. მცხოვრებთ გასასყიდი პირნახული არ მოეპოვებათ.

◆ როგორც ადმინისტრაციის მიერ შეგროვილ ცნობებიდან სჩანს, წელს თელავის **მაზრაში** მოსულა 935760 ფუთი პური, 3600 ფუთი ქერი, 109504 ფუთი სიმინდი და 83000 ფუთი ფეტვი. ეს მოსავალი საზრდოდაც არ ეყოფათ მცხოვრებთ.

◆ უკვე გვქონდა თავის დროზე აღნიშნული, რომ ვიღაც შეიარაღებული ბოროტ-განმზრახველნი მოსვენებას არ აძლევენ ნავთლუღისაკენ როგორც ომნიბუსებით გამვლელთ, ისე საქონლის მატარებლებსაც. 6 აგვისტოს სადგურ სანდარს ახლო გაძარცვეს საქონლის მატარებლის ერთი ვაგონი, 6 სექტემბერს ორჯელ გასტეხეს ნავთლუღში საქონლის მატარებლის ვაგონი, გაძარცვეს ის. სარაჯევი, გაქურდეს სასამართლოს წევრი ლაზარევი და ბრალმდებლის ამხანაგი კამენევსკი და სხვა. ამ დღეებში, როგორც გვქონდა აღნიშნული, ტფილისის მაზრის უფროსის თანაშემწემ გუგუშვილმა აღმოაჩინა ამ ბოროტებათა ჩამდენნი. ქურდებს მეთაურობდა სოფელ ადთაგლას მცხოვრებნი ალი ბაირამ-ოღლი და აბდულა-მუსტაფა ოღლი, რომელთანაც ერთად მოქმედებდნენ სოფელ კარათოღლის მცხოვრები თოხი თათარი. ბ-ნ გუგუშვილს ამ დღეებში უეცრად ეკვლია ალი-ბაირამ-ოღლის სახლი და აღმოუჩენია შემდეგი: ქურდს თავის სახლის კედელი გამოენგრია და შიგ ჩაეწყო მოპარული ფართლეულობა და შემდეგ კედელი ისევ ისე ამოეშენებინა. მეზობელ ამხანაგის მუსტაფა-ოღლის ეზოში თავის ქვეშ აღმოჩნდა ერთი ტომარა გატენილი ჩითეულობისა და ერთი ნაწილი სარაჯევისა, ლაზარევისა და კამენევსკისათვის მოპარულ ნივთებისა. მრავალი ნივთები აღმოაჩინეს აგრეთვე აღნიშნულ ბოროტმოქმედთა ეზოებს ახლო, მინდორში ჩაფლული. ქურდების ბრბოს მრავალი საქონელი, შაქარი და ფართლეულობა კახეთისაკენ გასასაღებლად გაუგზავნიათ. ნაქურდლის გაჩრებს უკვე გამოუჩენეს მდევრები. კარათოღლას და ადთაგლას ნაპოვნ მოპარულ ნივთებითა და საქონლით გუგუშვილს ერთი ურემი დაუბარგა და ამ დღეებში ტფილისში ჩამოიტანა. თან ჩამოიყვანა დაჭერილი ქურდები.

◆ ტფილისის გუბერნატორისათვის გოგოლის ქუჩის მცხოვრებთ უთხოვნიათ, რომ ბაპპლეს სამექანიკო ქარხანა სხვაგან სადმე გადაიტანონ, რადგან ამ ქარხნის ხმაურობა მოსვენებას არავის აძლევს თურმე. ტფილისის გუბერნატორს კომისია დაუნიშნავს ინჟენრებისა ამ განცხადების შესამოწმებლად. გუბერნატორმა გუშინ ქალაქის მოურავის მოადგილეს სთხოვა, დანიშნოს კომისიაში ქალაქის ერთი არქიტექტორი.

◆ გუბერნატორმა აცნობა გუშინ ტფილისის ქალაქის გამგეობას, რომ არქიტექტორების გამორკვევით ქალაქის სახლში, სადაც „კრუჟოკ“-ია მოთავსებული, თეატრის სადგომს დიდი შეკეთება უნდა და საჭირო განკარგულება მოახდინეთო.

◆ ტფილისის „კრუჟოკ“-ის მამასახლისთა საბჭომ გუბერნატორს აცნობა, რომ „კრუჟოკ“-ის საზამთრო და საზაფხულო სადგომები ანტისანიტარულ მდგომარეობაშია, რადგან ქალაქის გამგეობა არავითარ ყურადღებას არ აქცევსო. გუბერნატორმა ეს ამბავი შეატყობინა გუშინ ქალაქის გამგეობას და წინადადება მისცა, განკარგულება მოახდინოს „კრუჟოკ“-ის მოთხოვნილების შესასრულებლად.

◆ ტფილისის ქალაქის ლაბორატორიის გამგემ სთხოვა გუშინ ქალაქის გამგეობას, განკარგულება მოახდინოს ლაბორატორიის სადგომის შესაკეთებლად, რადგან წვიმა ჩამოდის და ნივთები ფუჭდება.

◆ ტფილისის ქალაქის გამგეობამ 500 მან. გადასდო ალექსანდრეს ბაღის რკინის მოაჯირის შემოსავლებლად.

◆ ქარელი. 10 ოქტომბერს, დილის 3 საათსა და 10 წუთზე, მატარებელი № 163. გაუშვეს იმ ლიანდაგზე, რომელზედაც მატარებელი № 154 იდგა. ამის გამო მატარებლები ერთმანერთს დაეჯახნენ, დაზიანდა ორთქლ-მავლები. მატარებლების მიმოსვლა ნახევარ საათით შესწყდა.

პატარა ფელეტონი

ტფილისის პირველ-დაწყებითი სკოლა

(სკოლების კომისიის საყურადღებოდ).

ქალაქ ტფილისს თვრამეტი პირველ-დაწყებითი სკოლა აქვს. მოთხოვნილებასთან შედარებით სკოლების რიცხვი, რასაკვირველია, მცირეა—ნახევარზე მეტი მოხოვნილ ბავშვებისა სკოლის გარედ რჩება, მაგრამ რაც არის, ისიც ცუდად მოვლილია.

განსვენებულ გ. იანოვსკის მეცადინეობით ტფილისის საქალაქო სკოლები სახალხო სკოლების დირექციის ხელში გადავიდა—პედაგოგიური მხარე სრულიად არ ეკითხება საქალაქო თვითმართველობას, ხარჯის გამღებს: იმის ხელში მარტო სამეურნეო ნაწილი დარჩა: მასწავლებლების ჯამაგირი, სკოლის ქონება ქალაქის განკარგულებაშია. რაც შეეხება მასწავლებლების დანიშვნას, აქ ქალაქს მხოლოდ ის უფლება შერჩა, რომ შეუძლია თავის მიერ არჩეული კანდიდატები წარუდგინოს დასამტკიცებლად სახალხო სკოლების დირექტორს, რომელიც, უნდა დაამტკიცებს, უნდა არა.

ასეთ წესის წყალობით, დირექციისა და ქალაქის თვითმმართველობის შორის დამყარდა არა სასურველი დამოკიდებულება... ქალაქის პირველ-დაწყებით სკოლას აქვს ზოგი ისეთი ნაკლი, რომელიც მარტო ქალაქის თვით-მმართველობას მოეკითხება.

ქალაქის საბჭოს არჩეული ჰყავს საგანგებო აღმასრულებელი კომისია თავის სკოლების უფროსად. დღემდე ეს უფროს-ობა თითქმის მარტო იმით იხატება, რომ მასწავლებლებს არჩევენ და დირექციას წარუდგენენ, საკანცელარიო ქაღალდებს სწერენ. ეს არის და ეს მთელი უფროსობა საგანგებო კომისიისა. რა მდგომარეობაშია სკოლის ქონება და როგორ იხარჯება სკოლებისათვის გადადებული ფული, ეს კომისიას ან ცალკე მის წევრებს ნაკლებად ინტერესებათ და ყურიდან ბამბას მხოლოდ მაშინ გამოიღებენ, როცა რაიმე „ინციდენტი“ მოხდება.

რა დიდ შრომას მოითხოვს კომისიის წევრებისაგან, რომ თითეულმა მათგანმა წელიწადში ერთხელ მაინც შეამოწმოს ადგილობრივ (და არა ქაღალდზე) სკოლის მთელი ქონება? დარწმუნებული ვართ, რომ თვით სკოლის გამგენი კმაყოფილნი დარჩებიან ასეთის რეალურის ზედამხედველობით: დღეს თუ მათ შორის შემთხვევით აღმოჩნდა რომელიმე არა საიმედო პირი ეჭვი მთელ კორპორაციაზე დაადის, რადგან საქმის ნამდვილი მდგომარეობა არავინ იცის.

აღვნიშნავ საქალაქო სკოლის მდგომარეობის მეორე ნაკლს, ჩემის შეხედულობით, ბევრად უფრო საყურადღებოს და საგულისხმიეროს.

პირველ დაწყებითი სკოლა იმით არის პირველ-დაწყებითი, რომ იქ სრულიად უსწავლელს და მოუმზადებელ ბავშვს იღებენ; ასეთ სკოლაში შესვლისათვის ეგზამენი, გამოცდა ბავშვისა უადგილო და უკანონოა. ღარიბ ქალაქელს რომ ბავშვის მომზადება თავისით შეეძლოს, მაშინ პირველ დაწყებით სკოლის არსებობას აზრი აღარ ექნებოდა. ეს სამწუხარო ჭეშმარიტება იმიტომ მოგვყავს აქ, რომ ტფილისის საქალაქო სკოლების დიდი უმრავლესობა დღეს ამ მხრივ პირველ-დაწყებითი არ არის: თუ [illegible]-კითხვა არ იცის, თუ რუსულად არ ლაპარაკობს, ბევრი სკოლის კარი მისთვის დაკეტილია: პირველ განყოფილებაში მისაღებად ნამდვილი ეგზამენების გამართული და ამგვარად საქალაქო პირველ დაწყებითმა სკოლამ სულ სხვა ხასიათი და დანიშნულება მიიღო წინაამდეგ დამაარსებელის სურვილისა და არსებულ კანონისა.

ვერ წარმომიდგენია, რომ საქალაქო სკოლების კომისიამ არ იცოდეს ეს გარემოება, და თუ იცის, რა ღონე იღონა, რომ სკოლა თავის დანიშნულებისა და მიზნისათვის დაუბრუნებინა? რამდენადაც ვიცი, აქამდე არავითარი ღონისძიება არ არის მიღებული. ქალაქი პირველ-დაწყებით სკოლისათვის იხდის ფულს (ოთხმოც ათას მანეთამდე წლიურად), არსებულ სასკოლო კანონით კი სკოლა პირველ-დაწყებითი უნდა იყოს და ნამდვილად კი, მეტ წილად, სულ სხვას ვხედავთ. ნუ თუ ეს გარემოება დიდის ყურადღების ღირსი არ არის სკოლების მეთვალყურე კომისიის მხრივ? უღარიბეს ქალაქელთა შვილები სკოლის გარედ რჩებიან აუცილებლად ასეთ არანორმალურ და უკანონო წესის დამყარების მიზეზით.

ამ მთავარ ნაკლს სკოლისას მოჰყვა ბევრი რამ არა სასურველი.

ამას წინად გაზეთის საშუალებით გამოცხადდა ერთი ფაქტი: ეს და ეს მასწავლებელი არ გადაუყვანია დირექციას ამა და ამ სკოლაში, რადგან ეს მისთვის „პოვიშენიე“ იქმნებოდა და „პოვიშენიე“ კი არაფრით დაუმსახურებიაო. თავი დავანებოთ იმას, თუ რამდენად საზრიანია ასეთი დადგენილება და მისი გამოქვეყნება.[*] აქ უფრო საინტერესო სულ სხვა მხარეა: თუ მასწავლებლის გადაყვანა ერთის სკოლიდან მეორეში „პოვიშენიე“ არის, მაშ ეს მეორე სკოლა უფრო მაღალის ხარისხისა ყოფილა. საიდან წარმოსდგა ამ სკოლის მაღალ ხარისხოვნობა? მხოლოდ იქიდან, რომ აქ უკვე მომზადებულ ბავშვებს იღებენ და ამიტომ არსებულ პროგრამასაც უკეთ გადიან, ვიდრე იქ, სადაც პირველ დაწყებით სკოლას თავისი ხასიათი შერჩენილი აქვს. იქნება, ქალაქის სკოლების მეთვალყურე კომისიამ სხვა საბუთი იცოდეს პირველ დაწყებით სკოლების ხარისხებად დაყოფისა?

რაკი პირველ ხარისხის სკოლა არსებობს, ამიტომ პირველ-ხარისხოვანი გამგე და მასწავლებლებიც არიან და ამათი პირველ-ხარისხოვნობის მთავარი მიზეზი იგივე გარემოებაა—მომზადებულ ბავშვს ადვილად ასწავლიან პროგრამის თანახმად.

ერთსა და იმავე პირობებში ჩააყენეთ მასწავლებლები და ნამდვილი პირველ-ხარისხოვანი მაშინვე იჩენს თავს; თორემ ერთი კარგ პირობებშია, მეორე ცუდში და ადვილად შესაძლებელია, რომ სულ ჩვეულებრივი მასწავლებელი დიდ ნიჭის პატრონად ჰგვონოს, ვინც საქმეში ჩახედული არ არის. ასეთი უსამართლობა ერთს თავგასულობას უმატებს, მეორეს სჩაგრავს და არა მგონია, რომ ეს სკოლის წარმატებას ემსახურებოდეს, მით უფრო, რომ კორპორაციის წევრებს შორის შური და განხეთქილება ჩნდება ასეთ არანორმალურ პირობების გამო.

სასკოლო საქმის საზრიან ნიადაგზე დაყენებისა და წარმატებისათვის აუცილებლად საჭიროა, რომ პირველ დაწყებითი საქალაქო სკოლა მართლა პირველ დაწყებითი იყოს.

W

პრესსა

აი, რას მოგვითხრობს თავ. მეშჩერსკი თავის „გრაჟდანინ“-ში პოლონეთის ერთის გიმნაზიის შესახებ.

გამოირკვა გიმნაზიის მთავრობის პედაგოგიური უტაქტობა და უგუნურება. როგორც აღმოჩნდა პოლონეთის ყველა სასწავლებელში, ვითომდა გასარუსებლად, შეუქმნიათ ისეთი რამ, რაც ერონულ და სარწმუნოების ნიადაგზე მხოლოდ უწესობებსა და არეულობებს იწვევს. ამისთვის იარაღად ის ლოცვა გაუხდიათ, რომელსაც სწავლის წინ სკოლაში კითხულობენ. ეს ლოცვა პოლონეთის სკოლებისთვის ერთ ფურცელზე ოთხ ტექსტად ყოფილა დაბეჭდილი: ორი ტექსტი უცვლელად დაბეჭდილია რუსებისა და პროტესტანტებისთვის, მესამე ტექსტი მცირედის ცვლილებით რეფორმატორებისთვის და, დასასრულ, მეოთხე ტექსტი დიდის ცვლილებით პოლონელ კათოლიკეთათვის. აი, ამ სერიოზულ და ამავე დროს სულელურ ფაქტის შესახებ არავინ არაფერი უწყოდა პოლონეთში და გაიგეს მხოლოდ [illegible] დემონსტრაციების შემდეგ, რომელიც ერთ გიმნაზიაში მოხდა. სამ ზემოხსენებულ ტექსტში ლოცვა ამ სიტყვებით თავდება: „ეკკლესიისა და მშობლების სანუგეშოდ და სამშობლოს საკეთილდღეოდ“. მეოთხე ტექსტში ჭკუა მახვილ პოლიტიკოს პედაგოგებს შემდეგი ცვლილება შეუტანიათ პოლონელ კათოლიკეთათვის: „ხელმწიფისა და მშობლების სანუგეშოდ და მთელის კუთხის საკეთილდღეოდ“... პოლონელ კათოლიკეთა ლოცვაში ამოშლილია, ვითომ არც-კი არსებულა

---

[*] თუ არ ვარგა მასწავლებელი, არც ერთ სკოლაში არ ვარგა.

19

ეკკლესია და სამშობლო, ხოლო ამათ ნაცვლად ჩასმულია სიტყვა „ხელმწიფე", რომელიც რუსებისა, პროტესტანტებისა და რეფორმატორების ლოცვაში სულ არ არის მოხსენებული. ამ რიგად, პოლონელმა კათოლიკემ ოთხ დასახელებულ ტექსტში ის რომ აარჩიოს, რომელიც რუსებისთვის არის დანიშნული, უთუოდ პოლიტიკურ დამნაშავედ იქნება აღიარებული, რადგან პოლონელმა, პედაგოგების სურვილით სამშობლო და ეკკლესია არ უნდა ახსენოს. რვა წელიწადია, რაც ასეთი ხაფანგი დაუგეს პოლონელ ბავშვებს, ესე იგი ისეთი რამ გამოუგონეს, რომლის მეოხებითაც ყველა მოსწავლე სულ უბრალოდ შეიძლება პოლიტიკურ დამნაშავედ გადაიქცეს. რა თქმა უნდა, ბავშვები პოლიტიკურ დანაშაულობას სჩადიან სასკოლო დისციპლინის წინააღმდეგ, როდესაც უარს აცხადებენ ზემოდ დასახელებულ ლოცვაზე. მაგრამ ჯერ ერთი—ამას სჩადიან ბავშვები, მეორე—ვკითხავ ყველა პატიოსან რუსს, მომიგოს გულწრფელად: შეედრება თუ არა ბავშვების საქციელი იმ დიდ დანაშაულობას, რომელსაც დირექტორი და პედაგოგნი სჩადიან, რომელნიც ასეთ პროვოკატორულ ხერხს არ ერიდებიან და ლოცვას ამახინჯებენ ჯალათურ იარაღისთვის. აი, ასეთ ნიადაგზე მოხდა დრამა გიმნაზიაში, რომელმაც ასი ყმაწვილი დაღუპა: გააგდეს ასი მოსწავლე. ნუ თუ ასეთი დირექტორები ყმაწვილების აღმზრდელებად უნდა იყვნენ?

* * *

„ფრანკფურტერ ცაიტუნგ"-ის ბერლინელმა კორესპონდენტმა საყურადღებო აზრები გამოუთქვა გაზეთს ჩეხოვის დრამის „ბიძია ვანია"-ს შესახებ, რომელიც ამას წინად ბერლინში წარმოადგინეს. კორესპონდენტის აზრით, ჩეხოვი ნამდვილი მხატვარია რუსეთის დღევანდელ ცხოვრებისა. წერილის დამწერი თეორიულად კი არ მსჯელობს, ჟურნალ-გაზეთებიდან ამონაკითხ ცნობებით კი არ სარგებლობს, იმას რამდენიმე წელიწადი უცხოვრია რუსეთში, და ამიტომ ჩეხოვის პიესის განსჯის დროს გამოცდილებით შეძენილ საზომსა ხმარობს.

ძნელია,—ამბობს კორესპონდენტი,—იმის გამორკვევა, თუ რამ შეავიწროვა, რამ დახუთა ასე რუსეთის ცხოვრება: თვითნებობამ, აპატიამ, უმაღლეს სულიერ მისწრაფებათა უქონლობამ, უძრაობა-უხალისობამ თუ სიღარიბემ. ყველა ეს მიზეზები ერთად უნდა ვიგულისხმოთ, როცა რუსეთის ცხოვრებაზე ვსჯით. ჩეხოვის დრამის გასაგებათ რუსეთში გამგზავრებაა საჭირო. ეს დრამა ჩვენთვის, უცხოელთათვის, არა ჩვეულებრივი ნაწარმოებია. დრამას ჩვენში მოქმედება უდევს სარჩულად, მომქმედ პირთა ინტერესების შეტაკება და ამისი შედეგი. ჩეხოვის დრამას კი უსაქმო, სასიკვდილოდ დაღვრემილ-მოწყენილ პირთა შეტაკება ჰქონის. თითქო სადათას ძილით შეპყრობილი ადამიანი უეცრად იღვიძებს, რევოლვერს სტაცებს ხელს, გაშმაგებული გულში დაახლის რევოლვერს ვისმეს, თავის მტრად მიჩნეულს, და შემდეგ ისევ სადათას ძილს ეძლევა. როცა ჩეხოვის დრამას კითხულობ, თვალ-წინ წარმოგიდგება რაღაც უსიცოცხლო, უდაბურ უკაცური ადგილი, რომელსაც მაჯლაჯუნასავით დასწოლია უსაქმობის, აპატიის მძიმე, შავი ბურუსი. ამ უხალისოულაზათო ცხოვრებამ განაცალკევა დრამაში თვითეული მომქმედი, ანუ, უკედ რომ ვსთქვათ, უმოქმედო პირი. იმათ ერთმანეთის არა ესმისთ-რა, ამ ქვეყნად თავის კერძოდ, ცალ-ცალკე გამოცხადებულნი სულდგმულნი არიან. არსადა სჩანს ადამიანთა შემაერთებელი ცოცხალი კავშირი, სულის განმაახლებელი უმაღლესი მისწრაფება.

ჭეშმარიტებაა. ძველი რომაული პრინციპი Divide et impera—განაცალკევე ადამიანები და მერე შენ ნებას დაუმორჩილე—სავსებით მოქმედებს ჩეხოვის დრამაში. დაუსრულებელი ჩივილი, წუთი-სოფლის მდურვა და თავის უბედურ ხვედრის მიზეზთა თვის გარეშე ძებნა—ისეთი ჩვეული შინაური მოვლენაა, რომელსაც ყოველ ფეხის გადადგმაზე ვხედავთ. თვითეული ადამიანი თავისი ბედის მჭედელია, ამბობს ძველი ბრძნული ანდაზა; ჩვენ კი ჯერ-ჯერობით ურაც არ აგვიღია ხელში ჩვენი ბედის გამოსაჭედად, გვეძინება და გვეზარება მედგარი შრომა, და სულ იმას ვწუწუნებთ, რომ ჩვენ ხელიდან არა გამოდის-რა ჩვენგან დამოუკიდებელ მიზეზთა გამო. განცალკევებული ადამიანი ძველი რომაული პრინციპის მსხვერპლად ხდება. გერმანელმა მწერალმა სავსებით შეიგნო ეს ჭეშმარიტება და საგულისხმიერო სიტყვებით გამოგვცა. დავუბრუნდეთ ისევ იმის წერილს:

ასე უხალისოდ, ზანტადა და ზლაზვნით მოძრაობენ ჩვენ თვალ-წინ ჩეხოვის გმირები, ერთმანეთს ემსახურებიან, მაგრამ ერთმანერთის არა გაეგებათ-რა, მთელი მათი მოძრაობა დროებით ადამიანის ქერქში გამოცხადებულ აჩრდილთა მოძრაობას მოგვაგონებს. სისხლ-მანკი, საცოდავი სულდგმულნი, ღვინით იღებნთებიან იმ იმედით, რომ ეს ჯადოსნური, სათვალთმაქცო სასმელი იმათ სისხლის მაგიერობას გაუწევს. ღვინის ოხშივარი თავში უვარდება ადამიანს, წამიერად შეახურებს, მხიარულ ღვინის ფრად შეღებავს მის თვალ-წინ გაშლილ ქვეყანას, და მალე ისევ ქრება და ნიშნ-მოგებით სტოვებს წინანდელზე უფრო დაბეჩავებულს, სისხლ-მანკიანს, საცოდავ ადამიანს. ჩეხოვის გმირებს ისე ეუცხოვებათ ნამდვილი უმაღლესი სულიერი მისწრაფება, რომ შემთხვევით თუ გამოცხადდა მათ შორის, შეეთავენ, შიში ეუფლებათ, ვაი თუ დაირღვეს ჩვენი, თუმცა უფერული, მაგრამ მაინც მყუდრო ცხოვრებაო და მანამდის არ ისვენებენ, სანამ ამ ახალ, არა სასურველ მოვლენას არ მოიშორებენ თავიდან.

თეატრი

ქუთაისიდან რამდენიმე წერილი მივიღეთ მოსწავლე ახალგაზრდობისაგან. სწვიან, წელს ძალიან გაძვირეს ქართულ თეატრში ადგილების ფასები და წარმოდგენებს ვეღარ ვესწრებითო. წინად მოსწავლენი ქანდარაზე დადიოდნენ, სადაც იმათთვის ბილეთი შვიდ შაურად იყო. სასწავლებლების მთავრობას, სხვა-და-სხვა მიზეზისა გამო, აუკრძალავს მოსწავლეთათვის ქანდარაზე სიარული. ამასთან გამოუცხადებია, იმ შემთხვევაში გაგიშვებთ თეატრში, თუ თქვენთვის ქანდარაზე ცალკე ადგილს, მოაჯირით შემოფლებულს, მოაწყობენო. თეატრის გამგეებს ამის შემდეგ მოსწავლეთათვის ორკესტრში მოუწყვიათ ადგილები. წინად ორკესტრში ბილეთი ათ შაურად ღირდა თურმე. წლეულს პირველ ქართულ წარმოდგენაზე ბილეთის ფასი სამ აბაზამდე აუწევიათ, ხოლო მეორე წარმოდგენაზე ექვს აბაზად გაუხდიათ. რა თქმა უნდა, ამოდენა ფულის გადახდას ხელმოკლე მოსწავლენი ვერ შესძლებენ. ახალგაზრდობა, რომელიც ყველაზე მეტად დაიარება ქართულ თეატრში, სთხოვს თეატრის გამგეებს, ყურადღება მიაქციონ ამ გარემოებას და დაუკლონ იმათ ბილეთების ფასებს.

რუსეთის ქრონიკა

◆ პირველ ოქტომბერს ვარშავაში გამოვიდა ახალი რუსული გაზეთის, „ზაპადნი გოლოს"-ის, პირველი ნომერი.

◆ უგანდას (დასავლეთი აფრიკა) ყოფილმა ნამესტნიკმა ჩარლზ ჯონსტონმა წერილი დასტამბა გაზ. „ტაიმს"-ში, რომელშიაც უარჰყოფს თავის წინანდელ აზრებს უგანდაში ებრაელთა დასახლების შესახებ. წინად ჯონსტონი წინააღმდეგი იყო უგანდაში ებრაელთა დასახლებისა.

◆ ვ. ვ. ბონჩ-ბრუევიჩი, რომელმაც ამერიკაში მიიღო განათლება, შუამდგომლობს, რომ რუსეთის საკომერციო სასწავლებლებში შემოღებულ იქნას „ვაჭრობის წარმოების" სწავლება. ამ საგანს ამერიკის საკომერციო სასწავლებლებში პირველი ადგილი უჭირავს, რუსეთში კი სრულებით არ ყოფილა შემოღებული. რუსეთის საკომერციო სასწავლებლები ამზადებენ კანტორშჩიკებს, ბუხჰალტერებს და არა ვაჭრობის მცოდნეთ. ბონჩ-ბრუევიჩის მიერ წარდგენილი პროგრამა „ვაჭრობის წარმოების" სწავლების შესახებ დაწვრილებით განიხილა სავაჭრო სასწავლებლის საპედაგოგო საბჭომ, მოიწონა და საჭიროდ სცნო ამ საგნის სწავლება შემოღებულ იქნას რუსეთის საკომერციო სასწავლებლებში.

◆ „პრიაზ. კრ."-ის სიტყვით, 1905 წლის 1 იანვრიდან პეტერბურგში დაარსდება ეგრედ წოდებული „ბეჭდვითი სიტყვის სახელმწიფო ბიურო". ბიუროს მიზანია—სხვა-და-სხვანაირი ცნობები მიაწოდოს და ტელეგრაფით მიღებული ცნობები ნაციონალურ და სახელმწიფო ინტერესებთან შეთანხმებით აუწყოს საზოგადოებას. ბიუროს ბეჭდვითი სიტყვის მთავარ გამგეობასთან დააარსებენ.

◆ ფინანსთა მინისტრმა კოკოვცევმა მიიღო ვარშავისა და ლოძის ბირჟათა წარმომადგენელნი—როთვანდი, გეიერი და ვერნერი. ამ პირთ საუბარი ჰქონდათ მინისტრთან იმის შესახებ, თუ რაგვარი დახმარება უნდა გაუწიოს მთავრობამ ადგილობრივ ვაჭრობას, მრეწველობას და მეურნეობას, რომელნიც ძლიერ დაზარალდნენ რუსეთ-იაპონიის ომის გამო.

◆ სახელმწიფო ბანკის მიერ გამოცხადებულ ანგარიშიდან სჩანს, რომ ამ ბანკმა ბოლო დროს 200 მილიონი ქაღალდის ფული გამოსცა. დღემდის სულ გამოცემულია რუსეთში 860 მილიონ მანეთის ქაღალდის ფული.

◆ ვორონეჟის გუბერნიაში ერთ სოფლის მასწავლებელ ქალს სრულებით მოულოდნელი უბედურება დაატყდა თავს. ეს ქალი გათხოვდა და როცა სოფელში დაბრუნდა, სამოსწავლო საბჭომ გამოუცხადა, დავადგინეთ, ქმრიანი ქალები აღარ მივიღოთ სამსახურშიო.

◆ ფინანსთა სამინისტროში აღძრულია საკითხი თუთუნზე საქციზო გადასახადის მომატებისა და შაქრის მრეწველობის გაუმჯობესების შესახებ.

წერილები

ჭიათურა (იმერეთი). დიდის ხნის წერისა და ვაი-ვაგლახის შემდეგ გველისა მარგანეცზე „სკიდკის" მოსპობა. „სკიდკას" ჩვეულებით 10 ფ. 2 ფ. ვაძლევდით მყიდველებს, თუმცა არც სამს სჯერდებოდნენ აქაური მწონელები. „უსკიდკობამ" ამ წლის გაზაფხულზე არა ჩვეულებრივი მოვლენა მოახდინა აქაურებზე. ჭიათურასა და ჭიქურში თურმე „სკიდკით", ე. ი. უფასოდ მიღებულ ქვით მდიდრდებოდნენ იქაური ექსპორტერები; როგორც საქმიდანა სჩანს, ნაყიდ ქვას ნაყიდობის მიხედვით ჰყიდდნენ ევროპის ბაზარზე და „სკიდკა" ხომ ტყუილ-უბრალოდ რჩებოდათ ხელში. და რაც უნდა ნაკლებ გაეყიდათ, მაინც დიდის მოგებით ბრუნდებოდნენ სახლში, მაგ., 1 მილიონი ფუთი ქვის „სკიდკა" რომ ვიანგარიშოთ, სულ ცოტა, ასი ათას მანეთს იგებდა—მეტი ხომ, რა თქმა უნდა, მეტსაც იგებდა და ამ რიგად ამ სიმდიდრით შესამჩნევათ საზღვარ-გარეთელებმა და ბერძნებმა ისარგებლეს უშრომლად. ჩვენებურის მუშის ოფლით, რადგან ისინი ევროპის ბაზარზე ახლოს არიან, ვიდრე ჩვენ, და ვაჭრული საიდუმლოც მათი გაგვიხდა დღემდის სათაყვანებლად. რა „სკიდკა" მოისპო, მთლად შესწყვიტეს ქვის მიღება, მაგრამ ჩქარა უმეტესობამ მყიდველებისა კვლავ დაიწყო მიღება, მაგრამ ფასს დაუწიეს და 7 კაპ. ნაცვლად 6 კაპ. შემოიღეს, ხოლო ჭიქურში კაპ. ნაცვლად 5 კაპ. ასეთი განსხვავება ამ ორ ადგილის ქვისა ძლიერ უკანონოა. არც მწონელები იქცევიან კარგად. ურემზე ხშირად 10 ფ. იღებენ. სამ და ოთხ ფუთს ხომ ყოველთვის. ამ ბოროტების წინააღმდეგ ჯერ საბჭომ მიიღო ზომა და დანიშნა ერთი კაცი კანტროლად ჭიათურასა, დიდ ჭიქურსა და პატარა ჭიქურში. მაგრამ მაგარი ის არის, რომ ერთი კაცი სამს ადგილს სად აუვა. უსათუოთ 2—3 კაცი მაინც უნდა დაინიშნოს კანტროლად. კანტროლები უნდა ადევნებდნენ თვალ-ყურს სასწორის სისწორეს და ურმისა და ცხენების ტარას, ყოველ მიმხიდველს დაავალოს, იქონიოს წიგნაკი, რათა შიგ მწონელები უწერდნენ სისწორით, ჩამოუაროს მოულოდნელად, მოახდინოს შემოწმება გადაწონილ ურმისა ხელ-ახალ აწონით და სხვ. ამისათვის საჭიროა ნიადაგ სიფრთხილე და არა დღეში ან ორ დღეში ერთხელ ჩამოვლა.

დ. ე.

—

სამეგრელო. გაცრუვდა მშრომელ ხალხის იმედები. აქამომდე სიმინდს დაბლობ ადგილებში კარგი პირი უჩანდა, მაგრამ ამ ბოლო დროს ძლიერ აციდა და ამან ავნო. როგორც შარშან, ისე წლეულსაც ბევრი ადგილი დარჩა დაუთესელი.. დღეობებმა და იარმუკობამ ხობსა, ძველსა და ახალ-სენაკში და მახლობელ სოფლებში წლეულს უფრო უფერულად ჩაიარა, ვიდრე შარშან და სხვა დროს. ყველაფერს რაღაც უხასიათობის, ულაზათობის ბეჭედი ედო. სოფლის ნაწარმოებს ბაზრად ნაკლები გასავალი აქვს. ყურძნის მოსავალი სრულიად არ არის. ხალხი ერთსა და იმავე დროს სასოწარკვეთილებაშიაც ვარდება და „ტკბილის მომავალის" იმედებსაც ეძლევა. ჰფიქრობს აგერ, აგერ დადგება კარგი წელიწადი, ძოსავალი ბევრი მოვა და ბუნებაც ხელს შეგვიწყობსო.

მიხ. კინწურაშვილი

—

კახეთი. წლევანდელ პირნახულს გაზაფხულიდანვე ამინდი ხელს არ უწყობს. როდესაც ავდარი დაიწყო, გადაღება აღარ იყო, როდესაც გვალვა დაიჭირა, ნამი აღარ ელირსა. აი ეხლაც სამ კვირაზე მეტი იქნება, განუწყვეტლივ ავდარია, ხან წვიმს, ხან იღებს, მაგრამ ღრუბელი-კი არა ჰშორდება გომბორის მთებს. ჯერ იყო წელს ყურძენი ძლიერ გვიან მოიწია და ახლა ამ ავდარმა ხომ სოფელი უფრო შეაყენა. თუმცა არც ყურძენი იყო რიგიანად მოწეული, არც დარი უწყობდა ხელს, მაგრამ ამის მიუხედავად ბევრმა გლეხმა რთველი კარგა ხანია გაათავა. ქინქლიან დღეში ჰკრეფდნენ, მიჰქონდათ ურმით შინ, ახლა გზაში ემატებოდა და ისე სწურავდნენ. რასაკვირველია, ასეთ ამინდში დაწურულ ყურძენს კარგი გამოსავალი ჰქონდა, თუმცა-კი ღვინოც მის შესაფერი დადგება. წინად ბევრ სოფელს ერთი კარგი ჩვეულება ჰქონდა შემოღებული: ენკენისთვე დადგებოდა თუ არა, შეიყრებოდა მთელი სოფელი თავის მამასახლისით, მოილაპარაკებდნენ, როდემდის მოიწევდა კარგი ყურძენი, გამოიანგარიშებდნენ და გადასწყვეტდნენ, ამა და ამ დრომდე რთველი არ დავიწყოთო. ხშირად ვადად შუამთობა, ან თუ გვიან იყო რთველი, ალავერდობა ან მისი სწორი ჰქონდათ. ამასთან შეთანხმდებოდნენ რომ, თუ ვინმემ წინ დაკრიფა და დანიშნულ დროს არ მოუცადა, დავარბიოთ, ჯარიმა გადავახდევინოთო. ხშირად სიტყვის გამტეხი დაურბევიათ კიდეც. ეს ჩვეულება მეტად კარგად მოქმედობდა, ყურძენი კარგად იწეოდა, ღვინოც კარგი დგებოდა და კარგ ფასშიაც იყიდებოდა.

დიმიტრაშვილი

—

ხ. სვირი (იმერეთი). აქეთ ორი კვირაა, რაც სიმინდის ტეხა დაიწყეს. სიმინდის უქონლობით შეწუხებულმა ხალხმა სული მოითქვა. ჯერ ისევ გაუმხმარ სიმინდს ფშვნიან, მზეზე ახმობენ და ისე ჰფქვავენ. შეღავათი მიეცათ, ავად თუ კარგად ჯერჯერობით ოჯახს ასაზრდოვებენ, მაგრამ, სამწუხაროდ, წლევანდელი მოსავალი დიდ ხანს არ გაჰყვებათ, რადგან შარშანდელზე ბევრად ნაკლებია. წლეულს გლეხს ძლიან გაუჭირდა სიმინდის მოყვანა, ნამეტურ იმას, ვისაც თავისი სამყოფი საყანე ადგილი არა აქვს. ამას გარდა, მიწაც უწინდელ მოსავალს აღარ იძლევა. სახნავ ადგილზე ვენახები გააშენეს იმ იმედით, რომ ღვინის ფასით სიმინდი უნდა ეყიდნათ, მაგრამ ამითაც არაფერი გამოვიდა. ბევრს გაეგონება საწულიკიძოს ადგილი; ეს ადგილი ბანკის ხელშია და ყველა იჯარით არის აღებული ბანკისაგან. წარსულ წლებში ეს ადგილი ყველაზე უკეთეს ადგილად ითვლებოდა სიმინდის მოსავლით, მაგრამ დღეს მდ. ყვირილამ გაანადგურა, თითქმის ნახევარი ადგილი რიყედ აქცია. უწინ ეს ადგილები იძლეოდა ქცევა რვა მანეთად და დღეს კი თექვსმეტ მანეთად იძლევა ქცევა-ძლიერ კარგ ადგილზე ეხლა მოვიდა ხუთი ძარი (ძარში გამოდის თორმეტი რვა ოყიანი ბათ ანი). ყარაულს (მეველეს) საყარაულო მიაქვს ერთ ძარამდე. დარჩა ოთხი ძარი სიმინდი თექვსმეტ მანეთში. შრომა ზედ მეტია. ბევრს ამ თექვსმეტ მანეთის გადახდა ისე გაუჭირდა, რომ ჯერაც არ გადაუხდია. ხოლო უამისოდ ხელს ვერ ახლებენ სიმინდს. გლეხები თავ-ქუდ მოხვეულნი დარბიან, რომ სადმე იშოვნონ და დროით სიმინდი მოსტეხონ.

იუსტინე.

ბ-ნი ზანგი და მისი ბიბლიოგრაფია *)

„უცხო სიტყვათა ლექსიკონი"-ს შესახებ

არ ვიცი საიდან ამოწერა ბ. ზანგმა ასეთი შემცდარი განმარტება? სიტყვა „ადვოკატური" ხელზე დახვია და მწარედ დამცინა. მცირე ხანს რომ წინად წამძღვარებული აზრი ჩემის ლექსიკონის შესახებ თავიდან მოეშორებინა, ბ. ზანგი ჩემს ლექსიკონში ადმოიკითხავდა, რომ „სასამართლო საქმეთა წარმოება" მიწერილი აქვს ადვოკატურას და არა ადვოკატურის. მკითხველი ხედავს, რომ „ადვოკატურა" სულ სხვა არის და „ადვოკატური" კიდევ სულ სხვა. ნუ იფიქრებთ, რომ ვითომც ასო „ა"-ნის მაგიერ კორექტურული შეცდომით „ი"-ნი ჩასვათ; ასე არ გახლავთ: სიტყვა „ადვოკატური"-ს რამდენჯერმე ხმარობს და მითი დამცინის. თუ ბ-ნი ზანგი ამიხირდება და მეტყვის „ადვოკატურა" უნდა დამეწერნა და „ადვოკატური" შეცდომით დაიბეჭდაო და თუ ამ სიტყვის (ადვოკატურის) განმარტებას მიწუნებს, ამაშიაც ძლიერ შემცდარია. გადასინჯოს წყაროები ¹) და მაშინ გაიგებს, ეს სიტყვა გასაგებად და სინამდვილით ამიხსნია, თუ არა ბ. გავკინს კი პირდაპირ ასე აქვს:

Адвокатура. лат. Веденіе судебныхъ дѣлъ, იხ. Гавкинъ, Сл. Ин. Сл. გვ. 13)

ადვოკატურა. ლათ. სასამართლო საქმეთა წარმოება. (იხ. ჩემი ლექსიკონი, სვ. 13)

ბ. ზანგს ამოუწერია: „ავანსი—წინადვე მიცემული ფული რისამე დასაჯგუთად". მე მაქვს: ავანსი ფრ. 1, ბე—წინადვე მიცემული ფული რისამე დასაკვეთად; 2, მოგება. ეს სიტყვაც როგორც ხედავთ, ბ. ზანგს გადამახინჯებით ამოუწერია და ბოლოს დასძენს: „რითი განირჩევა ბე ავანსისაგან, ეს სრულებით არ აინტერესებს ლექსიკონის ავტორს და ალბად არც ძალიან იწუხებს, თუ ვერავინ გაარჩევს". რა უნდა სთქვას ამ სიტყვებით?—ბ. ზანგო, შეიძლება თუ არა უცხო სიტყვით ასე გითქვათ: „ავანსი" მიიღო და ჩვენებურად კი „ავანსი"-ს მაგიერ „ბე" გიხმართოთ?! თუ ამ სიტყვის განმარტებაში „დაგმავე" რამ, გთხოვთ იხ. წყაროები ²) და უკეთესად თქვენ განგვიმარტოთ.

ბ. ზანგი დიდის გოდებით მიწუნებს „დიალექტიური მეთოდის" განმარტებას და სიბრალულით იგონებს ჩვენ, რომ მე იგი ვითომ და შეურაცხვყე. ვნახოთ რამდენად მართალია ბ. ზანგი. აი რუსულად როგორაა ეს სიტყვები:

ბ. პავლენკოვის ლექსიკონში:

Діалектическій методъ—способъ доказательства, при которомъ понятіе о цѣломъ вытекаетъ изъ сопоставленія двухъ противоположныхъ сторонъ вопроса.

(იხ. Ф. Повленковъ, Сл. Ин. Сл., გვ. 165).

ჩემს ლექსიკონში:

დიალექტიური მეთოდი—დამტკიცების ისეთი წესი, როდესაც მთელზე შემეცნება-შეგნება გამომდინარეობს ორი მოწინააღმდეგე კითხვის შეპირდაპირებისაგან. (ჩემი ლექ. 234 სვ.).

ვერ ვიტყვი, რომ სავსებით გადმომეთარგმნოს, მაგრამ ამ სიტყვის აზრი და შინაარსი სავსებითაა გადმოცემული თუ არა, ეს მკითხველმა სჯოს. ბ-ნს ზანგს ამოუწერია:

„დიფერენცია—თან და თანი მსვლელობა საზოგადოებიდან განკერძოებისაკენ". („ცნ. ფურ." 2621).

მე მაქვს:

დიფერენცია ლათ. 1, განსხვავება, გამონაწილება, დანაწილება, დაყოფა; 2, თანდათანი მსვლელობა საზოგადოებიდან განკერძოებისაკენ. (იქვე, 248 სვ.).

„იდეალიზმი—...ფილოსოფიური შეხედულება (რეალიზმის წინააღმდეგი), რომელიც აზრით წარმოდგენილ აზრებს ისე სინჯავს და იხილავს, როგორც ნამდვილად არსებულთ, ე. ი. ნივთიერ, შეხებითი საგნებს, ისე იხილავს, როგორც წარმოდგენის ნაყოფთ, ხოლო აზრით წარმოდგენილთ-კი, როგორც ნამდვილად არსებულთ". (ცნ. ფ. 2621).

იდეალიზმი ბერ. საგნების წარმოდგენა იმგვარის პირობებით, რომლებითაც ნამდვილად შეუძლებელნი არიან; გაუმჯობესებისა და სრულ-ყოფისაკენ მისწრაფება; ფილოსოფიური შეხედულება (რეალიზმის წინააღმდეგი), რომელიც აზრით წარმოდგენილ საგნებს ისე სინჯავს და იხილავს, როგორც ნამდვილად არსებულთ, ე. ი. ნივთიერ, შეხებითი საგნებს, ისე იხილავს, როგორც წარმოდგენის ნაყოფთ, ხოლო აზრით წარმოდგენილთ კი, როგორც ნამდვილად არსებულთ. (იქვე 375 სვ.)

როგორც ხედავთ, ბ-ნმა ზანგმა განგებ გაანახევრა სიტყვები, პირველი ნახევრები მოაცილა. ბ-ნს ზანგს არ მოსწონს ჩემი ასეთი განმარტება იდეალიზმისა, მაგრამ შემცდარიც რომ ვიყო, (რასაკვირველია ჩემდა უნებურად.) გასაკიცხი მაინც არა ვარ, მე თუ ვსცდები, გთხოვთ იხ. წყაროები ³) და უკეთესად თქვენ აგვიხსნათ.

„იერარ ია"-ს ამოწერის დროს ბ. ზანგი სიტყვას განგებ ამახინჯებს, მაგ. „საბძანებელი"-ს მაგიერ „საბრძანებელო"-ს სწერს, ამ შეცდომას მე მაკუთვნებს, მისაყვედურებს—რა სიტყვაა „საბძანებელო"-ვით და სხ. რა აიძულებს, რომ ასე იქცევა?! ბ. ზანგს ამოუწერია:

„ინდუქცია—გასაზოგადოება,—კერძო მაგალითებიდან საზოგადო დარდგენაზე გადასვლა". (იქვე)

მე მაქვს:

ინდუქცია ლათ. 1, გასაზოგადოება,—კერძო მაგალითებიდან საზოგადო დარდგენაზე გადასვლა; აზროვნება-მსჯელობის ისეთი წეს-რიგი, რომელიც კერძო მაგალითებიდან ასკვნის საზოგადო კანონებს, მაგ. მსწავლულებმა შენიშნეს ერთხელ, ორჯერ, სამჯერ და მრავალჯერ, რომ მთვარის გადაბრუნების დროს ამინდი იცვლება (კერძო მაგალითები). აქედამ ასეთი საზოგადო დასკვნა გამოუყვანიათ: „მთვარის გადაბრუნების დროს ყოველთვის ამინდი იცვლება": სამეცნიერო კვლევა. იხ. ინდუქტიური დასკვნა: ⁴) 2. გალვანური ნაკადულის სწრაფად აღძვრა ანუ გამოწვევა დახშულ გამტარებელში (ПРОВОДНИКЪ). (იქვე, 376 სვ.)

ასე აქუცმაცებს ჩემის ლექსიკონიდან ამოწერილს სიტყვებსა მსურველთ ვსთხოვ, ჩემი ეს განმარტება (ინდუქციისა) შეუდარონ რუსულ ლექსიკონებს ⁵) და ვისაც ესენი არ მოეპოვება, იხ. ბ. გ. იოსელიანის „ლოღიკა"-ში ⁶) გვ. 41 და 49. ბ. ზანგს ამოუწერია:

ინტერვალი—შორისი (იქვე).

მე მაქვს:

ინტერვალი ლათ. შორისი; 1, მუსიკაში: ამაღლებულსა და დადაბლებულ კილოთა შუა მანძილი; 2, ჯარის ნაწილების შუა სივრცე; 3, საზოგადოთ ორ საკანთა შუა მანძილი. (იქვე, 389).

ხომ ხედავთ? ამ მაგალითით (ინტერვალის ამოწერით), სჩანს, რომ ბ. ზანგს არ სცოდნია, რომ ეს სიტყვა ასე აქვს თარგმნილი განსვენებულს პროფესორს დ. ჩუბინაშვილს „რუსულ-ქართულს ლექსიკონ-ში (ქართ. შ. წ. გ. გ. საზოგადოების გამოცემა (მესამე) ⁷) 244 სვეტზე, ქვემოდან მეოთხე სტრიქონში სწერია:

Интервалъ—შორისი.

ეს სიტყვა კი ბ. ზანგს ჩემი „თხზულება" ჰგონია.

ბ-ნს ზანგს ამოუწერია:

„კლერიკალიზმი—სასულიერო წოდების სული და გული". (იქვე)

მე მაქვს:

კლერიკალიზმი—ლათ. სამღვდელოების სული და გული, სასულიერო წოდების მიმართულება-ლტოლვილება. (449 იქვე)

არ ვიცი, რას მიელტვის ბ-ნი ზანგი? რისთვის მიმახინჯებს განმარტებას?!

აქ შევწყვეტდით ამონაწერების შედარებას, მაგრამ არა, ესეც იხილეთ, ეს სიტყვა ძლიერ-ა ნაწამები.

ბ. ზანგს ამოუწერია ასე:

„მეტაფიზიკა—მოძღვრება ხილულს ქვეყნის გარეშე მყოფს განყენებულს საგნებზე, მათს დასაბამსა და მიზეზებზე რომლებიც ცდით ვერ გამოიკვლევიან და მხოლოდ შეიძლება გონების თვალით განჭვრეტილ-წარმოდგენილი იქნენ.. მეტაფიზიკის აზრს შეადგენს: ჰო—ჰო, არა—არა, საგანი ან არსებობს, ან არ არსებობს. დადებითი და უარყოფითი შემეცნებანი ერთმანეთს სრულიად უარჰყოფენ, მიზეზი და შედეგი ერთი მეორეს ეწინააღმდეგება. ასე რომ მათ შორის არავითარი კავშირი, არავითარი დამოკიდებულება არ არსებობს". (იქვე).

მე მაქვს:

მეტაფიზიკა ბერ. მოძღვრება ხილულ ქვეყნის გარეშე მყოფს, განყენებულს საგნებზე, მათს დასაბამსა და მიზეზებზე, (ღვთაება, სული და სხვ.), რომლებიც ცდით ვერ გამოიკვლევიან და მხოლოდ შეიძლება გონების თვალით განჭვრეტილ-წარმოდგენილ იქმნან. „ისეთი ცნება, რომელიც ადამიანის გამოცდილების გარეშეა, მეტაფიზიკას ეკუთვნის, მას საგნები და მოვლენები თავის და თავად არსებობენ, ისინი განკერძოებულს—ერთი მეორისგან დამოუკიდებელს—შემეცნებას წარმოადგენენ. მის აზრს შეადგენს: ჰო, ჰო, არა-არა, საგანი ან არსებობს, ან არ არსებობს. დადებით და უარყოფითი შემეცნებანი ერთმანეთს სრულიად უარჰყოფენ, მიზეზი და შედეგი ერთი მეორეს ეწინააღმდეგება. ასე რომ მათ შორის არავითარი კავშირი, არავითარი დამოკიდებულება არ არსებობს. მეტაფიზიკა განიყოფება ორ შტოდ: ა) სწავლა სულის პირველყოფილს კანონებზე და ბ) სწავლა ნივთიერებისა და მის საურთიერთო კავშირზე; 2, დაცინვითი წოდება იმ გვარი სწავლისა ანუ მოძღვრებისა, რომელიც რომელსამე საგანს ძლიერ განყენებულად და ბუნდოვანად მარტავს. (იქვე, 578)

აი ჩემი განმარტება „მეტაფიზიკისა".—კაცმა რომ რომელიმე მოძღვრება რიგიანად არ იცოდეს, ეგ იმდენად დასაგმობი არ არის, რამდენადაც დაბეჭდილის გაუგებრობა და გაუკუღმართება. გადაფურცლეთ წყაროები ⁸) და უკეთესად თქვენ აგვიხსენით. იქნება არ გახსოვდეთ და მოგახსენებთ, რომ მეტაფიზიკის მნიშვნელობა ასევე იხსნებოდა წარსული წლების „კვალ"-ში.

ი. იმედაშვილი.

(დასასრული იქნება)

---

*) იხ. „ცნ. ფურც." № 2636

1) С. Н Южаковъ. Больш. Энциклопедія. СП. 1902, изд. „Просв." т. I, გვ. 135, აგრეთვე Чудиновъ, Слов. инос. сл., СП. 1894, გვ. 25 და სხ.

2) სხვათა შორის Южаковъ. Больш. Энциклоп., т 1,35 გვ., 1902 წლ.

3) А. Чудиновъ, слов инос. словъ. გვ. 335, Павленковъ,—გვ. 187, Гавкинъ,—203 გვ.

4) ამ სიტყვის (ინდუქტიური დასკვნა) წაკითხვით უფრო გარკვევით იხსნება.

5) რუსული „უცხო სიტყვათა ლექსიკონები": ა) Павленковъ, 187 სვეტი; ბ) Гавкинъ—211 გვ.; გ) Чудиновъ 335 გვ.

6) მოკლე ფორმალური ლოღიკა, შედ. გ. იოსელიანის მიერ, 1897 წ. ტფილისი.

7) Рус. груз. словарь, Д. Чубинова. Изд. О ва. распрост. Грам. ср. груз., № 49, Тиф. 1901 г

8) Слов. иност. словъ: Гавкинъ—387 გვ.; Павленковъ—362 გვ.; Чудиновъ—522 გვ. აგრეთვე „კვალი" 1902 წ. №№ 31 და 32.

ღამის დეპეშები

„რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან"

11 ოქტომბერი

ტოკიო. კუროპატკინისა და ოიამას არმიები პირის პირ დგანან; მათგან არც ერთი არ მიდის წინ. იაპონელთა მთავარ სადგურის მოხსენებაში ნათქვამია, რომ რუსები დიდ ჯარს უყრიან თავს იაპონელთა მარჯვენა არმიის პირდაპირ. რუსის საკავალერიო რაზმში, რომელიც ტაიძიგეზე გადავიდა, დასავლეთისაკენ წავიდა. 7 ოქტომბერს რუსებმა ზარბაზნები დაუშინეს შახეს.

სახალინი. აკურთხეს სამხედრო ეკკლესია, რომელიც გამოგზავნა დიდმა მთავრინამ ელისაბედ თეოდორეს ასულმა კრებულითა და 5 მოწყალების დით სახალინის დრუჟინისათვის. წირვის შემდეგ დიდი მთავრინას სახელით საჩუქრები დაურიგეს დრუჟინას.

ლონდონი, 11 ოქტომბერი. რუსის აღმოსავლეთის არმიაში მყოფი „რეიტერის" კორესპონდენტი 10 ოქტომბერს მუკდენიდან იუწყება, რომ ორივე არმია ერთმანეთზე ახლოს დგას. არაფერი ნიშნებია იმისი, რომ რუსებს ჩრდილოეთისკენ დაწევა განუზრახავს უკანასკნელ დღეებში ორივე მხრივ ხშირად იყო ზარბაზნების სროლა და ქვეითა ჯარის რამდენიმე იერიში. იაპონელები არ მიდიან წინ და რუსების წინსვლას ელიან. იაპონელთა პოზიციების დასაჭერად და საზამთრო სადგურების უზრუნველ საყოფელად, უკანასკნელთ ალბად მუკდენის ჩრდილოეთით გამართავენ, თუ სამხრეთისკენ რუსის ჯარის წინსვლას კეთილი შედეგი მოჰყვა.— მოკლე ხანში დიდ ბრძოლას ელიან, რადგან უკვე ცივი დარი დადგა და მუკდენს და ლიაოიანს შორის საზამთრო პოზიციებზე დარჩენა გასაჭირი იქნება. რუსებმა მედგარი წინააღმდეგობა გაუწიეს მტერს და ბევრჯერ ისახელეს თავი. როცა რუსებმა ხელ-მეორედ დაიჭირეს გორა და იაპონელების ზარბაზნები ჩაიგდეს ხელში, დაიბრუნეს იაპონელთა მიერ წართმეული რამდენიმე ზარბაზანი და დიდძალი სამხედრო მასალა. ბრძოლის შემდეგ გორა მოფენილი იყო მოკლულ და დაჭრილ იაპონელებით. რუსები იაპონელ ტყვეებს დიდის ყურადღებით ეკიდებიან. კორესპონდენტმა დაათვალიერა ერთი საავადმყოფო, სადაც იაპონელ სოლდათებს აფიც[illegible] გა[illegible]ება ეჭირათ. წითელ ჯვრის [illegible]ნალ[illegible] ამაგალითოდ ასრულებენ თავის თანამდებობას. დაჭრილებს სწრაფად უხვევდნენ.

შერბურგი, 10 ოქტომბერი. („ჰავასი") მოვიდა რუსის ოთხი ნაღმიანი გემი, ქვანახშირის ტრანსპორტით „კიტაი"-თ.

მუკდენი, 10 ოქტომბერი („რეიტერი"). მთელ ფრონტზე გამწვავებული ბრძოლაა. რუსები ამ დღეებში დაჭრილ პოზიციებზე მაგრდებიან. ბოლონდელ ბრძოლის შესახებ მოსული ამბავი მოწმობს, რომ ორივე მხრივ გამწვავებით იბრძოდნენ. სოფლები სავსეა დაჭრილებით. იაპონელთ სათადარიგო ჯარის კაცნი ძველ თოფებს ხმარობენ; რბილი თუჯის ტყვიებისაგან ჭრილობა მძიმეა. ბევრი ჩინელი გლეხია დაჭრილი და დიდ გაჭირვებაში არიან. 30 ათასი კაცი მუკდენში გადაიხვეწა. რუსის სალდათები თუთუნს და საჭმელს აძლევენ იაპონელ ტყვეებს. რუსის აფიცრები ქებით იხსენიებენ იაპონელთა სიმამაცეს. იაპონელებმა ჭრილობები შეუხვიეს რუსის რამდენსამე ტყვეს და ნება მისცეს თავის ჯარში დაბრუნებულიყვნენ.

ტოკიო. 10 ოქტომბერი. („რეიტერი"). იაპონელებმა ამას წინად 47 ტყვე რუსი განთავისუფლეს. ზოგიერთი ამ ტყვეთაგანი მძიმედ იყო დაჭრილი და სამხედრო სამსახური აღარ შეეძლო, ზოგიერთს სასანიტარო რაზმებში ემსახურნათ. ოფიციალური იაპონური გაზეთი ამ ტყვეების განთავისუფლების ამბავს აცხადებს, თან საჩივარს გამოსთქვამს, რომ რუსები ჟენევის კონვენციას არ ასრულებენ, რადგან ისინიც, ვინც ბრძოლაში პირდაპირ მონაწილეობას იღებენ, წითელ ჯვრის ნიშანს იკეთებენ და ბრძოლის შემდეგ დაჭრილების მოვლას შეუდგებიან ხოლმეო. ამ ჟამად იაპონიაში 3 ათასი ტყვე რუსი იქნება.

მუკდენი, 9 ოქტომბერი. („რეიტერი"). „მორნინგ პოსტ"-ის კორესპონდენტი იუწყება: 26 სექტემბრიდან ზაბაიკალის მეორე ბატარეის სადგომში ვიყავ და ეხლა მუკდენში დავბრუნდი. ამ ბატარეამ დიდი სამსახური გაუწია რუსის ჯარს მეტადრე 3 ოქტომბერს, რიცა რუსის ჯარი უკან იხევდა და იაპონელების არტილერია და ქვეითა ჯარი ზარბაზნისა და თოფს უშენდნენ. ეს ბატარეა 2 ოქტომბერს მარჯვედ ესროდა ზარბაზანს იმ გორას, რომელიც მეორე დღეს პუტილოვმა აიღო. ეს გორა სულ მოკლულთა გვამებით იყო სავსე. ზაბაიკალის ყაზახები გულითად მტკივნეულობით ეპყრობოდნენ დაჭრილ იაპონელებს

ლონდონი, 11 ოქტომბერს. („რეიტერის სააგენტო"). ბალტიის ესკადრამ უაიტის ახლო გაშლილ ზღვაში ერთი გემი დააყენა.

„პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოსაგან"

11 ოქტომბერი

ხარბინი, 10 ოქტომბერი ცხრა ოქტომბერს შუადღის 12 ს. და 20 წუთამდე ბრძოლა არ მომხდარა. როგორც მიღებულ ცნობებიდანა სჩანს, ეტყობა, მტრის ჯარი სუსტდება ჩვენის ფრონტის წინ. სახეპუს თავდანებების შემდეგ იაპონელთა უმთავრესმა ჯარმა უკან დაიწია, სამხრეთისკენ. იაპონელთა არტილერია ან გაჩუმებულია ან ზანტად ისვრის ყუმბარებს.

შერბურგი, 10 ოქტომბერი. აქაურ რეიდში მოვიდნენ ნახშირით დატვირთული ტრანსპორტი „კორეია" და ნაღმიანი გემები: „ბლესტიაშჩი", „ბრავი" და „ბეზუპრეჩნი". ნაღმიანი გემები გზას მალე გაუდგებიან.

ლონდონი, 10 ოქტომბერი. დღეს შუადღისას დუვრის წინ გაიარა დიდ ოკეანის მეორე ესკადრის შვიდმა ჯავშნიანმა გემმა, სამმა კრეისერმა და ერთმა ნახშირის ტრანსპორტმა.

პეტერბურგი. გენერალ-ადიუტანტის კუროპატკინის დეპეშა, მისს უდიდებულესობას 10 ოქტომბერს: „9 ოქტომბერს ღამემ საზოგადოდ წყნარად ჩაიარა. ჩვენი რაზმები აწუხებდნენ მტერს. თავის მხრივ იაპონელებიც ცდილობდნენ ჩვენ მოწინავე რაზმებზე თავ დასხმას. ყველგან მტერი ზარბაზნებით მოვიგერიეთ".

ხარბინი. 10 ოქტომბერი. „თე ნორდ შინა" 13 სექტემბერს სარწმუნო წყაროებიდან იუწყება, რომ მასაჩუზეტში იაპონიისთვის მომზადდა სამი წყლის ქვეშ მავალი ნავიო.

სახალინი, 11 ოქტომბერი. სახალინზე სიწყნარეა. 10 ოქტომბრიდან ყინვებია.

ვლადივოსტოკი, 10 ოქტომბერი. ციხის კომენდანტის ბრძანებით, შესდგა კომისია, რომელმაც უნდა გამოარკვიოს, რამდენი თავისუფალი სადგომია ქალაქში, გამისადეგი ჯარის დასაბინავებლად ზამთარში. კომისია იწვევს იმ სახლის პატრონთ, რომელთაც ჰსურთ სახლები მიაქირაონ. სამხედრო უწყებამ გადასწყვიტა, ამ ცოტა ხანში ხაბაროვსკ-ნიკოლსკში მოაწყოს 46 ახალი სამკურნალო 9000 საწოლით ფული გადაიდო, მაგრამ შენობების აგება დაგვიანდა.

პეტერბურგი. გენერალის სახაროვის დეპეშა მთავარ შტაბს 10 ოქტომბერს: „9 ოქტომბერს ღამე ჩვენი პოზიციის პირდაპირ, პუტილოვის „სოპკა"-ზე, სროლა ასტყდა: იაპონელთა დიდმა რაზმმა თოფები დაუშინა მუშებს, რომელნიც სიმაგრეებს აშენებდნენ. იმავე ღამეს ჩვენმა მოხალისეებმა დაზვერეს ადგილები სახეპუს ჩრდილოეთით და ააშფოთეს იაპონელები. სოფელ კუდიაზს მოხალისეებმა იპოვეს იაპონელთა თოფები და სანგრების სამუშაოდ მოსახმარი იარაღი. ჩვენი ზარალი მცირეა. მეორე ღამეს მოხალისეებმა დაზვერეს ადგილები რკინის გზით გაყოლებით და აიძულეს იაპონელები შეეწყვიტათ სანგრებზე მუშაობა. დღეს იაპონელებმა ზარბაზნები დაუშინეს ჩვენი შუალი ჯარის პოზიციებს. 10 ოქტომბერს ღამე მომხდარი ბრძოლების შესახებ მოხსენება არ მოსულა, პუტილოვის „სოპკა"-ს პოზიციებზე დაასრულეს მოკლულ იაპონელთა დასაფლავება სამხედრო წესით. დაასაფლავეს იაპონელთა 1500 გვამი. იაპონელთა ბევრი გვამი ჩვენი ჯარის პირ-და-პირ ძევს.

„რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან"

10 ოქტომბერი

ბელოსტოკი, 8 ოქტომბერს საღამოს 7 საათზე პირველ საბოქაულოს კანცელარიაში შევიდა ვიღაც უცნობი ახალგაზდა კაცი (20 წლისა) გარეგნობით მუშა, და ყუმბარა ისროლა. მძლავრი აფეთქება მოხდა. ბოროტ მოქმედი მოკლულ იქმნა, დაჭრილია საქმის მწარმოებელი, იმისი თანაშემწე, უბნის ზედამხედველი, პოლიციელი და ორი კერძო პირი, რომელიც კანცელარიაში იყვნენ. სადგომი ძლიერაა დაზიანებული. ავეჯი დამსხვრეულია. ახლო-მახლო სახლებშიაც ჩამტვრეულია ფანჯრები. გამოძიება სწარმოებს.

მიტავა, 10 ოქტომბერი. მიტავას სასახლეში საერო განათლების მინისტრმა საგუბერნიო თანამდებობის პირნი მიიღო.

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. ჯაბადარი.

გამოსადეგი ცნობანი

პეტერბურგის ბირჟა, 8 ოქტომბერი

ლონდონისაზე 10 გირვ. სტ.	93,65
ბერლინისაზე 100 მარკაში	—
პარიზისაზე 100 ფრანკში	—
ლონდონისაზე ჩეკები	94,30
ბერლინისაზე „	4[illegible],30
პარიზისაზე „	37,52½
ბირჟის დისკონტი	6-7½%
4% სახელმწიფო რენტა	91¾ გაყ
4%-ანი სახელმწ. სესხი 1902 წ.	—
4½% შინაგანი სესხი 1903 წ.	—
4% გირ. ფურ. სახელ. ს.-მამ. ბანკ.	88⅞ „
5% 1 შინ. სესხ. მომ. ბილ. 1864 წ.	414½
5% მეორე შინ. სესხ. მომ. ბილ. 1866 წ.	316 „
5% გირ. მომგ. ფურც. სახ. ს.-მამ. ბანკ.	267 „
5% ობლ. ტფილ. საკრ. საზოგ.	—
4½% ობლ. იმავე საზოგად.	—
5%-ანი ობლ. ბაქოს საკრ. საზოგ.	—
5% გირ. ფურც. ტფილ. ს.-მამ. ბანკ	—
4½% გირავ. ფურც. ამავე ბანკისა.	—
6% გირ. ფურ. ქუთ. ს.-მამ. ბანკისა.	—
5% გირავნ. ფურც. იმავე ბანკისა.	—
ა. მანთაშევისა და ამხ. აქცია.	246 „

მიმოსვლა რკინის გზის მატარებლებისა

18 აპრილიდან.

ფრჩხილებს გარედ ნაჩვენებია პეტერბურგის საათი ფრჩხილებში—ტფილისისა.

ა) ტფილისიდან მიდის:

ბაქოს: 1) სწრაფი № 20 (მარტო სამშაბათობით) ნაშუადღევის 5 ს. 25 წ. (6 ს. 2 წ.); 2) საფოსტო № 4 საღამოს 6 ს. 20 წ. (7 ს. 18 წ.); 3) სამგზავრო № 6 ღამის 11 ს. 10 წ. (12 ს. 8 წ.); 4) საქონლისა და სამგზ. № 18 დილის 9 ს. 10 წ. (10 ს. 8 წ.).

ბათუმს: 1) სწრაფი № 1 საღამოს 10 ს. (10 ს 58 წ.); 2) საფოსტო № 3 ნაშუადღევის 1 ს. [illegible] წ., (2 ს. 22 წ.); 3) სამგზავრო № 5 დილის [illegible] ს. 29 წ. (7 ს. 27 წ.).

ერივანსა და ყარსს: 1) საფოსტო № 74/75 ღამის 11 ს. 50 წ. (12 ს. 48 წ.); 2) საქონლ. სამგზ. № 90/91 ნაშუადღევის 2 ს. 31 წ. (3 ს. 2[illegible] წ.)

ბორჯომს: 1) სამგზავრო № 7/8 ნაშუადღევის 2 ს. 40 წ. (3 ს. 38 წ.); 2) სამგზავრო № 9/10 დილის 8 ს. (8 ს. 58 წ.).

ტფილისში მოდის:

ბაქოდან: სწრაფი № 19 (მხოლოდ პარასკევს, ნაშუადღევის 2 ს. 2 წ. (3 ს.); საფოსტო № 3 ნაშუადღევის 12 ს. 37 წ. (1 ს. 35 წ.); სამგზავრო № 5 დილის 5 ს. 52 წ. (6 ს. 50 წ.); საქონ.-სამგზ. № 17 საღამოს 7 ს. 49 წ. (8 ს. 47 წ.).

ბათუმიდან: 1) სწრაფი № 2 დილის 7 ს. 39 წ. (8 ს. 37 წ.); საფოსტო № 4 საღამოს 7 ს. 49 წ. (8 ს. 47 წ.); სამგზავრო № 6 საღამოს 10 ს. 35 წ. (11 ს. 33 წ.).

ერივან-ყარსიდან: საფოსტო № 76/77 დილის 5 ს. 24 წ. (6 ს. 22 წ.); საქონ.-სამგზ. № 92/93 ნაშუადღევის 3 ს. 47 წ. (4 ს. 45 წ.).

ბორჯომიდან: სამგზავრო № 8/7 დილის 6 ს 20 წ. (7 ს. 18 წ.); სამგზავრო 9/10 საღამოს 9 ს. 9 წ. (10 ს. 7 წ.).

ბ) ბაქოდან გამოდის:

ტფილის-ბათუმისაკენ: 1) სწრაფი № 19 (მხოლოდ ერთხელ კვირაში) ღამის 12 ს. 53 წ. (1 ს. 51, 2) საფოსტო № 3 საღამოს 6 ს. 37 წ. (7 ს. 35 წ.); 3) სამგზ. № 5 შუადღის 12 ს. 37 წ. (1 ს. 35 წ.); 4) საქ.-სამგზ. № 17 ღამის 1 ს. 10 წ. 2 ს. 8 წ.).

გ) ბათუმიდან გამოდის:

ბაქო-ტფილისისაკენ: 1) სწრაფი № 2 საღამოს 9 ს. 33 წ. (10 ს. 31 წ.); 2) საფოსტო № 4 დილის 4 ს. 6 წ. (6 ს. 4 წ.); 3) სამგზავრო № 6 დილის 5 ს. 43 წ. (10 ს. 41 წ.

დ) ქუთაისიდან გამოდის:

ბაქო-ტფილისისაკენ: 1) ღამის 12 ს. 25 წ. (1 ს. 23 წ.); 2) ნაშუადღევის 2 ს. (2 ს. 58 წ.), 3) დილის 8 ს. 45 წ. (9 ს. 43 წ.).

ბათუმისაკენ: 1) ღამის 4 ს. 10 წ. (5 ს. 8 წ.); 2) საღამოს 8 ს. 45 წ. (9 ს. 43 წ.); 3) ნაშუადღევის 2 ს. (2 ს. 58 წ.).

ზორაპანამდე: № 45/44 ნაშუადღევის 1 ს. 30 წ. (2 ს. 28 წ.).

სახალხო ბიბლიოთეკები

„წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისა"

ტფილისში:

1. სასახლის ქუჩაზე, თავ.-აზნაურობის ქარვასლაში.
   ღია არის დილით 10—2 საათ.
   „ საღამ. 5—7 „
   კვირა-უქმე—დილ. 11—1 „
2. ნაძალადევში, ვოდოპროვოდის ქ., № 131.
   ღია არის დილით 10—2 საათ.
   „ საღამ. 5—9 „
3. ოლგას ქუჩაზე, სახლი № 19.
   ღია არის დილით 10—2 საათ.
   „ საღამ. 5—8 „

საავადმყოფოები

ქალაქის სახელმწიფო საავადმყოფო, მიხეილის ქუჩა, სახელმწიფო სახლი. ფასი საერო ოთახში—12 მან. ცალკე ოთახში—60 მან. თვეში.

ქალაქის სამკურნალო. მუხრანის ქუჩა, სახლი ტერ-ოსიპოვისა. რჩევა 30 კაპ., ღარიბთათვის, რჩევაცა და წამლობაც უფასოა. სამკურნალოს გამგე ექიმი გ. თარხანოვი.

ქალაქის სამკურნალოს განყოფილებანი:

ავლაბრისა. კახეთის ქუჩა, სახლი ტერტეროვისა. გამგე ექიმი მირაქოვი.

კუკიისა, ალექსანდროვის ქუჩა, სახლი მელქუმოვისა. ექიმი ნ. კასუმოვი.

ხარფუხისა. ვორონცოვის ქუჩა, სახლი ედიგაროვისა. ექიმი ტერ-ასატუროვი.

თვალების სამკურნალო, ელისაბედის ქუჩა, სახლი ჩითახოვისა. ავადმყოფებს უფასოდ აძლევენ [illegible]. გამგე გ. ტარსაიძე.

ქალაქის საავადმყოფო სულით ავადმყოფთათვის, უფასო, იმყოფება კოჯრის ქუჩაზე, ბარონისა, ტიზენგაუზენისა და ეჯუბოვის სახლში. ექიმი მ. გედევანიშვილი.

სიფილისით ავადმყოფ ქალთათვის საავადმყოფო იმყოფება ავლაბარში, პეტრე-პავლეს ეკკლესიასთან. 25 ადგილი უფასოა, 15 ადგილი—ფასიანია. თვეში 12 მან. გამგე ექიმი ისტამანოვი.

გადამდებ სენით ავადმყოფთათვის უფასო საავადმყოფო. გამგე ექიმი გულულიანცი.

ქალაქის უფასო ღამის თავ-შესაფარი სახლები:

1) ვორონცოვის ქუჩა, მეექვსე ნაწილი, სახლი მელიქიანცისა.
2) დიდუბეში, სახლი გოლდლიუსტისა.

განცხადებანი

ბულები

შერეული სიმენტალის ჯიშისა ერთი 7 თვისა და მეორე 1 წლისა იყიდება ნიკოლოზის ქუჩა, № 126. (2—345—2)

პ. ი. ავსარქისოვის

სანერგე ყიდის საზღვარ-გარეთის, რუსეთის და კავკასიის ჯიშის ხეხილს. ადრესი **ხად. ხარა** (ამიერ კავ. რკინ. გზა). **ავსარქისოვს.** დაწვრილებითი კატალოგები და პრეისკურანტები რუსულად და ქართულად უფასოთ ეგზავნებათ. (10—301—5)

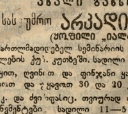

СѢДЕЛЬН. СПЕЦІАЛЬН.

Безъ конкуренціи

продаются всевозможн. сѣдла.

მიხაილოვის პრ., სახლი [illegible]ვისა, № 92, საზაფხულო [illegible]ნის ახლოს. (9.—176—65)

ახალი გახსნილი

სასტუმრო არკადია ნომრებით

(ყოფილი „იალტა")

მართლმადიდებელ სემინარიის პირდაპირ, ოქ[illegible] მედლების ქუჩ. კუთხეში. სადილი **ორი** თავით, [illegible] არაყით, ღვინით და ფინჯანი ყავით 45 კ. უსასმელებოთ და უყავოთ 30 და 20 კ., ღვინო ბოთლი 25 კ. და ძვირფასიც. თვიურად იაფად და ეძლევათ აბონემენტები. სადილი 11—5 საათ. დილის და 5—12 ს. საღ. (88—52—60)

№ 4711

სალებავი

თმებისა

კაკლის ექსტრაქტისაგან.

ეს სალებავი მშვენიერია. სულ ცოტა ხანში იმ ფერს აძლევს თმას, თუნდა ჭაღარა და წითელიც იყოს, რა ფერიც სასურველია, ღია ფერიდან დაწყებული შავამდე. რაც უფრო ხშირად იხმარება ეს სალებავი, მით უფრო მუქი ხდება თმა. № 4711—ამ სალებავს, კაკლის ექსტრაქტისაგან დამზადებულს, შეიძლება უპირატესობა მიეცეს ყველა სხვა სალებავთან (თმის) შედარებით, რადგან იგი არავითარ მავნე ნივთიერებას არ შეიცავს.

ფერები:

შავი, ნარინჯი, წაბლის ფერი და ღია ფერი.

პატარა შუშა ღირს 1 მან. 20 კაპ.

დიდი „ „ 2 „ — „

იყიდება ყველა საუკეთესო მაღაზიაში

ფერდ. მიულჰენსი,

რეინის კელნში განყოფილება რიგაში.

მისის იმპერატორებით უდიდებულესობის კარის ვაჭარი.

(6—მც.—1)

ქუთაისში

სამ. ბ. თოფურიას

სამკურნალო,

რომელიც იმყოფება **მათის უმაღლესობის პრინც ალექსანდრე ოლდენბურგელის მფარველობის ქვეშ.** სამკურნალოში 75 საწოლია შინაგან, ნერვებისა, სახირურგიო-დედათა და თვალით ავადმყოფთათვის, მშობიარეთა განყოფილებით და ქიმიურ-მიკროსკოპიულ გამოკვლევათა კაბინეტით. გადამდებ სენით და სულით ავადმყოფებს სამკურნალო არ ღებულობს.

დღიური ფასი საავადმყოფოში შენახვით, და წამლობით 1 მანათიდან 3-მდე.

სიბრძნე-სიცრუე

ახალი გამოცემა

იყიდება ქართველთა ამხანაგობის კიოსკში.

[illegible] მოსკოვი. 1870 პეტერბურგი. 1882 მოსკოვი. 1896

კალოშებისა

და რეზინის სხვა საქონლისთვის

უდიდესი ჯილდო

Grand p[illegible]x)

პარიზის გამოფენაზე

მიენიჭა რუსეთში მხოლოდ

ამხანაგობას

რუსეთ-ამერიკის

რეზინის სა[illegible]

ს.-პეტერბურგში,

დაარსებულს 1860 წელს

1860
С.ПЕТЕРБУРГЪ

რეზინის კალოშების ყიდვის დროს ხალხმა უნდა ყურადღება მიაქციოს [illegible]ლოშის ძირზე ნიშანს, განსაკუთრებით ამხანაგობის დაარსების წლის ნიშანს „1860" და სიტყვას „С.-Петербургъ" წითელ სამკუთხში (ფაბრიკის ნიშანი).

ნარდით ვაჭრობას აწარმოებს სავაჭრო სახლი

„ლეოპოლდ ნოიშელერი"

[illegible] მოსკოვს, რიგას, [illegible], დონის როსტოვს, ხარკოვს, ოდესას, [illegible] და ტფილისს

(60—57)